

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY - Przeczytaj i podaj dalej

ZRZESZENIE ORGANIZACJI POLONIJNYCH W SZWECJI

KWARTALNIK

Nr 42 - 2023

POLOONIA NOWA

Obalamy stereotypy:
**POLSKI
ANTYSEMITYZM?**

Niezwykli Polacy:
**SPRAWIEDLIWI
WŚRÓD
NARODÓW
ŚWIATA**

Przedstawiamy
redakcję
**SŁAWA
SCHMELICH**

KWARTALNIK POLONIA NOWA

Okładka

Wielkanoc

Zdjęcie: pixabay

Redaktor naczelna

Teresa Sygnarek

teresa.sygnarek@gmail.com

Redaktorzy

Danuta Zasada, danutaz2301@gmail.com

Anna Paradowska, a.paradowska3media@gmail.com

Agnieszka Więckowska, agneswieckowska@gmail.com

Sława Schmelich, slawa24@hotmail.com

Sekretarz redakcji

Grażyna Zalisz, grazyna.zalisz@gmail.com

Redaktor techniczny

Markus Sygnarek, markus.sygnarek@gmail.com

Opracowanie graficzne

Teresa Sygnarek

Zamówienie ogłoszeń i prenumeraty:

kontakt@polonia-zop.eu

Kwartalnik Polonia Nowa zarejestrowany jest od 2011-05-02 w Urzędzie Patentowym (Patent- och Registreringsverket, PRV) - certyfikat wydawniczy nr 29456.

Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za treść i formę wywiadów, ogłoszeń i reklam.

Zastrzegamy sobie prawo do redagowania i skracania nadesłanych tekstów.

Nie odsyłamy nie zamówionych materiałów.

Projekt jest współfinansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Projektet är delvis finansierat av den polska premiärministerns kansli inom ramen för stöd till den polska diasporan utomlands 2023. Publikationen ger bara uttryck för författarnas åsikter och kan inte likställas med premiärministerns ställningstagande.

W tym numerze	str.
<i>Podsumowanie kwartału</i>	4
<i>Obalamy stereotypy:</i>	
<i>Polski antysemityzm?</i>	6
<i>Dobro i zło</i>	8
<i>Niezwykli Polacy: Jan Karski</i>	9
<i>Niezwykli Polacy: Henryk Sławik</i>	10
<i>Niezwykli Polacy: Irena Sendler</i>	11
<i>Międzynarodowy zespół dziecięcy „Malwa”</i>	12
<i>Konferencja Animatorzy wizerunku Polski</i>	15
<i>Poznaj redakcję: Sława Schmelich</i>	16
<i>Wydarzyło się w Zrzeszeniu</i>	18
<i>Plany Zrzeszenia</i>	22
<i>Akcja WOŚP w Malmö</i>	23
<i>Wielkanoc</i>	24
<i>Tłusty dzień w roku</i>	25
<i>Kalendarz Świąt Nietypowych</i>	26

Chcesz dostawać kwartalnik Polonia Nowa bezpośrednio na swój adres?

OPŁAĆ TYLKO PRZESYŁKĘ!

Wyślij do nas swój adres na:

kontakt@polonia-zop.eu

i wpłać 110 kr na znaczki

za 4 numery

na Bankgiro: 5628 - 8525

lub Swishem na nr 123 456 87 88

TERESA SYGNAREK
Redaktor naczelna

DRODZY CZYTELNICY

Weszliśmy w 2023 rok z nadal trwającą wojną w Ukrainie, rosnącą inflacją i zmianami klimatycznymi. Ale są też wydarzenia pozytywne, statystyka podaje, że w styczniu nie było przypadków zachorowań na Covid-19. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy pobiła kolejny rekord co świadczy o tym, że Polacy są chętni do pomocy. Po pandemicznym zastoju ruszyła działalność naszych organizacji. Piszemy o tym i o planach na ten rok w tym numerze.

Oprócz nieustającej fali fake newsów pojawiają się nadal w mediach błędne informacje i stereotypy o Polsce. Często są to tezy stawiane bez analizy kontekstu i danych historycznych. Chcąc przeciwdziałać temu będziemy w każdym kolejnym numerze brać pod lupę kolejne stereotypy, żeby poddać je analizie i docelowo obalić. Rozpoczynamy od pojawiającego się czasami w prasie i wśród niektórych środowisk stwierdzenia o polskim antysemityzmie, przedstawiając równocześnie niezwykle Polaków, którzy ratowali Żydów w czasie wojny i którzy zostali uhonorowani jako Sprawiedliwi wśród Narodów Świata. Trudno jest wybrać kilka osób z przeszło 2 tys. uhonorowanych w ten sposób Polaków, ale te osoby, które przedstawiamy w tym numerze są z pewnością warte poznania i uznania.

Zbliża się Wielkanoc, największe święto dla chrześcijan na całym świecie. Wszystkim naszym Czytelnikom składamy najserdeczniejsze życzenia zdrowych, pogodnych świąt Wielkanocnych, pełnych wiary, nadziei i miłości oraz smacznego jajka, które jest symbolem nowego życia i odradzania się.

W imieniu całego zespołu redakcyjnego

TERESA SYGNAREK

KÄRA LÄSARE

Året 2023 inleddes det pågående kriget i Ukraina, stigande inflation och klimatförändringar. Men det finns också positiva händelser, statistiken säger att det i januari inte förekom några insjuknanden i Covid-19. Årlig välgörenhetsgala i Polen slog rekord vad gäller insamlade pengar vilket bevisar att polacker är alltid villiga att hjälpa till. Efter pandemins stagnation har våra organisationers verksamhet startat. Vi skriver om det och om våra planer för i år i detta nummer.

Förutom den ständiga vågen av falska nyheter fortsätter felaktig information och stereotyper om Polen att dyka upp i media. Dessa är ofta resonemanger gjorda utan att analysera sammanhanget och historiska data. För att motverka detta kommer vi varje följande nummer att titta närmare på sådana stereotyper för att analysera dem och motbevisa dem. Vi börjar med ett påstående om polsk antisemitism som ibland dyker upp i pressen och bland vissa kretsar, samtidigt som vi presenterar de polacker som räddade judar under kriget och som hedrades som Rättfärdiga bland Nationerna. Det är svårt att välja några personer från över 2 000 polacker hedrade på detta sätt, men de personer vi presenterar i detta nummer är verkligen värda att lära känna och få ett erkännande.

Påskan närmar sig, den största högtiden för kristna runt om i världen. Vi önskar alla våra läsare en glad påsk, full av tro, hopp och kärlek samt ett välsmakande ägg, som är en symbol för nytt liv och återfödelse.

För hela redaktionens räkning

TERESA SYGNAREK

Masz ciekawą wiadomość,
artykuł, reportaż?

**Zapraszamy
do współpracy**

Napisz do nas
kontakt@polonia-zop.eu

Coś Wam umknęło w ubiegłym kwartale tego roku?

Pomyśleliśmy o tym i w telegraficznym skrócie prezentujemy „Kwartał w pigułce”, zarówno ważne wydarzenia, jak i ciekawostki.

W maju ub. roku Szwecja i Finlandia złożyły wnioski o wejście do NATO. Aby tak się stało wszystkie państwa sojuszu północno-atlantycznego muszą wyrazić na to zgodę.

Dotychczas dwa kraje nie ratyfikowały tego wniosku. Węgry mają to zrobić w lutym, o ile można liczyć na zapewnienia Orbana, który kilka razy zmieniał zdanie. Gorzej przedstawia się sytuacja z Turcją, która przekazała listę wymogów do spełnienia przez Szwecję zanim Erdogan wyrazi swoją zgodę. Na liście znalazło się m.in. żądanie ekstradycji 70 osób, w większości Kurdów, określonych przez Erdogana jako terrorystów. Szwecja stoi na stanowisku, że osoby które mają szwedzkie obywatelstwo nie mogą zostać wydalone z kraju. W styczniu Erdogan powiększył listę do 130 osób. Sytuacja uległa zaostrzeniu po ostatnich wypadkach w Sztokholmie. Najpierw kurdyjscy aktywiści powiesili do góry nogami kukłę przedstawiającą Erdogana przed sztokholmskim ratuszem, a na fasadzie tureckiej ambasady pojawił się wizerunek Erdogana w makijażu na tle tęczęj flagi. Za karę Turcja odwołała wizytę marszałka riksdagu Andreasa Norlena. Dwie demonstracje w Sztokholmie, podczas których duńsko-szwedzki ekstremista Rasmus Paludan spalił koran przed turecką ambasadą dolały oliwy do ognia. W odwecie palone były szwedzkie flagi przed ambasadą w Ankarze, a w wielu miastach Turcy wyszli na ulice żeby demonstrować przeciwko Szwecji. Protesty miały także miejsce w innych krajach muzułamskich, jak np. w Pakistanie, Iraku i Afganistanie. Agencje Reuters i Associated Press przekazały oświadczenie Erdogana, że Szwecja nie może liczyć na tureckie wsparcie w sprawie wejścia do NATO po spaleniu Koranu w Sztokholmie. Odwołane zostało spotkanie trójstronne Szwecji, Finlandii i Turcji, które miało się odbyć na początku lutego.

Według ekspertów członkostwo Szwecji w NATO jest traktowane priorytetowo przez Erdogana, aby mógł zyskać czas w kraju przed wiosennymi wyborami parlamentarnymi, odwracając uwagę od spraw wewnętrznych i zamiast tego być bardziej postrzegany na arenie międzynarodowej.

1 lutego minister spraw zagranicznych Tobias Billström (M) ogłosił, że Szwecja nie pójdzie na kompromis z Turcją w sprawie szwedzkiej wolności słowa. Stało się to po tym, jak prezydent Turcji Erdogan zażądał szwedzkiego zakazu palenia Koranu w celu zatwierdzenia członkostwa Szwecji w NATO. Polska w pełni popiera członkostwo Szwecji w NATO stwierdził polski minister spraw zagranicznych Zbigniew Rau na wspólnym spotkaniu prasowym z ministrem spraw zagranicznych Tobiasem Billströmem. - *Mam nadzieję, że ten proces zakończy się jak najszybciej i że najpóźniej na szczycie w Wilnie w lipcu br. będziemy mogli powitać Szwecję jako naszego sojusznika w NATO*, powiedział minister Rau.

Turcja nie zgłasza protestu przeciwko członkostwu Finlandii, której Plan B to wejście do NATO bez czekania na Szwecję.

Podczas wizyty w Sztokholmie 13 lutego premier Mateusz Morawiecki stwierdził, że wejście Szwecji i Finlandii do NATO będzie przełomem dla architektury bezpieczeństwa na świecie.

Od 18 kwietnia do 3 maja zobaczycie na ulicach dzieci i młodzież zachęcające do kupna *Majblomman* (Majowy kwiat). Tradycja sięga 1907 roku, a cel jest zawsze ten sam. Wspieranie dzieci.

Majblomman jest pozarządową organizacją dziecięcą i to dzieci projektują co roku jak ten kwiat ma wyglądać. W tym roku majowy kwiat jest zielono-niebieski z pomarańczową kropką pośrodku. Został zaprojektowany przez Elzę Schymberg, która ma 12 lat i pochodzi z Karlstad. Nazwała tegoroczny Mayflower „Pokój na Ziemi”. Idea stojąca za kolorami jest równie poważna, co aktualna. Oto jak sama Elsa wyjaśnia: - Chciałam, żeby majowy kwiat przypominał nam o kuli ziemskiej. Niebieski to morze, zielony to las, a żółty to wszystkie miejsca, w których toczy się wojna. Po 1 maja majblomman można będzie także kupić w sklepach KappAhl, Stadium i niektórych sklepach ICA.

Zmiana paradytmu w szwedzkiej polityce migracyjnej. Szwecja rozpoczyna „międzynarodową kampanię informacyjną” na temat zaostrzonej polityki migracyjnej rządu. Poinformowali o tym na konferencji prasowej Umiarkowani (Moderaterna) i Szwedzcy Demokraci (Sverigedemokraterna). Rząd chce inwestować w działania informacyjne za granicą, w ramach ograniczania imigracji do Szwecji. Pakiet informacyjny ma trafić do organów zagranicznych i innych organów posiadających zagraniczne punkty kontaktowe. Komunikacja musi być również kierowana do zagranicznych mediów i zagranicznych ambasad w Szwecji.

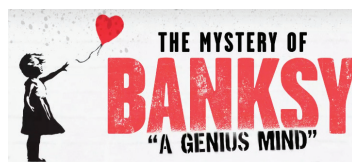
Informacje mają na celu przeciwdziałać wizerunkowi „Szwecji jako kraju subsydiującego”. - Na dłuższą metę głównym celem jest to, żeby mniej osób aplikowało tutaj nielegalnie - powiedziała minister ds. migracji Maria Malmer Stenergard.

Ceny energii elektrycznej były historycznie wysokie w całym kraju w listopadzie i grudniu 2022 r. Rząd widzi zatem potrzebę wsparcia wszystkich gospodarstw domowych w związku z wysokimi cenami energii elektrycznej w tych miesiącach.

22 grudnia 2022 r. rząd podjął decyzję w sprawie rozporządzenia (2022:1872) dotyczącego dopłat do energii elektrycznej dla konsumentów w pół Szwecji na podstawie zużycia energii w okresie październik 2021 - wrzesień 2022. Wypłaty ruszyły w lutym. Więcej informacji na <https://www.forsakringskassan.se/privatperson/utbetalning-av-elstod>

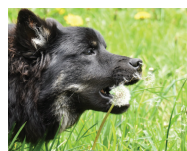
Sprawdźcie gdzie należy zgłosić swoje konto do wypłaty dotacji. 19 stycznia rząd podjął kolejną decyzję i zlecił Försäkringskassan i Svenska kraftnät podjęcie działań przygotowawczych, aby umożliwić wypłatę dopłat do energii elektrycznej osobom prywatnym w całym kraju. Nie zdecydowano jeszcze kiedy te dopłaty będą zrealizowane.

W Szwecji będą miały miejsce wystawy dzieł anonimowego geniusza streetartu, Brytyjczyka znanego tylko pod pseudonimem Banksy.

Jego prace to w dużej większości graffiti malowane na cudzej własności bez uprzedniej zgody właścicieli. Banksy poprzez swoje działania stał się ikoną performance'u, buntu i odwagi. Każde jego nowe dzieło krytykuje, wytyka błędy, obnaża obłudę, niezwykle szczerze i brutalnie komentuje to, na co inni boją się zwrócić uwagę. Oprócz malarza graffiti jest także malarzem, grafikiem i rzeźbiarzem i wielkim sponsorem celów charytatywnych. Jego dzieła osiągają zawrotne ceny na aukcjach, czemu on sam się sprzeciwia. Spektakularność jego poczynań pokazuje głośna akcja z londyńskiego domu aukcyjnego, który sprzedawał obraz Banksy'ego „Dziewczynka z balonikiem”. W momencie wylicytowania dzieła (za ponad milion funtów!), w obrazie uruchomił się tryb samozniszczenia... i połowa dzieła przeszła przez umieszczoną w ramie niszczarkę. Spekuluje się, że osobą naciskającą guzik niszczarki był sam artysta, który chciał przez to pokazać, że zarówno on, jak i jego prace nie są na sprzedaż. W ubiegłym roku pojawił się w Kijowie i stworzył serię swoich dzieł na fasadach zniszczonych budynków.

W Malmö podziwiać jego prace można od 14 stycznia do 21 maja, w Amiralen, Amiralsgatan 35. Bilety na miejscu lub przez stronę <https://mystery-banksy.se/malmoe/> W Göteborgu wystawa będzie w Eriksbergshallen od 9 czerwca do 8 września. Narazie nie ma daty wystawy w Sztokholmie, ale z pewnością będzie to po zakończeniu wystawy w Göteborgu.

Od 2021 r. policja w Malmö dostała przeszło 150 zgłoszeń o znalezieniu spreparowanych „bułeczek” ze szkłem lub metalem i innymi ostrymi przedmiotami w środku. Są one rozrzucone w miejscach uczęszczanych przez właścicieli psów. Tylko w jednym dniu w styczniu znaleziono około 20 takich bułek rozrzuconych w Pildammsparken. Dwa psy musiały być operowane.

Szwedzki kryminolog i autor Leif GW Persson ma jasny obraz sprawcy. Bułki z gwoździami, żyłkami i kawałkami metalu są zrobione z ciasta na pizzę. Większość metalowych kawałków w bułkach pochodzi z puszek z sosem pomidorowym. Persson stwierdza, że: - *Chodzi o samotnego sprawcę, mężczyznę po pięćdziesiątce. Jest to ktoś związany z pizzą.*

Policja w Malmö ostrzega właścicieli psów, gdyż dotychczas nie udało się ująć sprawcy, który z pewnością działa pod osłoną nocy.

6 lutego Samowie, którzy mieszkają w Szwecji, Norwegii, Finlandii i Rosji, obchodzili swoje święto narodowe. Samowie (inaczej Laponczycy) są uznani mniejszością narodową w Szwecji i posiadają własny parlament. Zajmują najmniej korzystne obszary tundry polarnej trudnią się rybołówstwem, myślistwem i hodowlą reniferów. Są potomkami pierwotnych mieszkańców Skandynawii. W ich kulturze ważny jest tradycyjny śpiew, tzw. joikowanie. Kolory flagi symbolizują: niebieski-wodę, żółty-słońce, zieleń-naturę, czerwony-miłość.

Inflacja rośnie na całym świecie, a w Europie Szwecja plasuje się w pierwszej dwudziestce na poziomie 12,3% rok do roku.

„Liderem” statystyki jest Turcja 64,3 %, za nią Mołdawia 30,24 %, Ukraina 26,6 %, Węgry 24,5%, Litwa 21,7%, Łotwa 20,8%.

Kryminalna fala przemocy nie słabnie. W styczniu eksplozje i strzelaniny sprawiły, że Sztokholm stał się centrum spirali przemocy. Sprawcami są młodzi chłopcy, nieco ponad połowa podejrzanych o akty przemocy ma mniej niż 18 lat. Według komisarza ds. przestępczości, Gunnara Appelgrena, aresztowanie młodych ludzi nie są czymś wyjątkowym, ale aresztowanie tak wielu młodych ludzi jest nowym zjawiskiem. W Södertälje złapano 14-latków z załadowaną bronią.

Uważa się, że ostatnia fala przemocy w Sztokholmie dotyczy handlu narkotykami w Sundsvall. Według Sundsvalls Tidning miasto stało się bramą handlową do północnej Szwecji, Norwegii i Finlandii.

W dniu oddawania gazety do druku, miało miejsce 35 strzelanin, 3 wypadki śmiertelne, 4 osoby ranne i 30 osób aresztowanych.

Pojawiły się listy z pogrózkami wysyłane do unikalnych adresatów. Listy odnoszą się do ataków i grożą podobną przemocą wobec ich adresu - jeśli nie wpłacą równowartości 30 000 koron w bitcoinach na konto. Listy te rozchodzą się po całym kraju, a policja układa wielką zagadkę.

Dziennikarze serwisu „Aftonbladet 200 sekunder” dokonali przeglądu czasu oczekiwania na połączenie z numerem 114 14 telefonu policji w celu zgłoszenia przestępstwa. Okazało się, że czas oczekiwania może być nawet kilka godzin. Nie dziwi więc, że wiele osób rezygnuje ze zgłoszenia.

Kraje bałtyckie i Polska grożą bojkotem przyszłorocznych igrzysk olimpijskich w Paryżu, jeśli rosyjscy i białoruscy sportowcy zostaną dopuszczeni do udziału w mistrzostwach, donosi Agencja AP.

- *Myślę, że ludzie rozumieją, dlaczego jest to konieczne* - mówi premier Estonii Kaja Kallas na konferencji prasowej.

Minister sportu Polski Kamil Bortniczuk mówi według BBC, że możliwe jest utworzenie koalicji około 40 krajów, które zbojkotują igrzyska. Taka koalicja pozbawiłaby igrzyska sensu. Międzynarodowy Komitet Olimpijski (MKOl) ogłosił pod koniec stycznia, że białoruscy i rosyjscy sportowcy będą mogli uczestniczyć w igrzyskach pod neutralną flagą.

Polski antysemityzm?

Termin antysemityzm jest stosunkowo nowym określeniem, który zainicjował, nota bene uznany antysemita, niemiecki publicysta Wilhelm Marr pod koniec XIX wieku, kiedy w Niemczech szerzono rasistowskie teorie głoszące wyższość narodu niemieckiego.

Samo pojęcie antysemityzm w odniesieniu do Żydów jest błędne, ponieważ istnieją inne ludy semickie, tak jak np. Arabowie czy Asyryjczycy. Dlatego bardziej trafnym określeniem byłoby judeofobia czy antyjudaizm.

Ten artykuł ma na celu przedstawienie zjawiska antyjudaizmu jako zjawiska, które występowało w wielu krajach.

RELIGIA U PODSTAW ANTYJUDAIZMU

Antyjudaizm miał miejsce już w starożytności w VIII w.iekup.n.e. Grecy i Rzymianie uważali Żydów za niebezpiecznych wywrotowców, którzy mogli stanowić zagrożenie dla ich państwa, jako że odmawiali kultu innych bogów oprócz Jahwe. Już w starożytności szerzono zmyślane teorie o żydowskich mordach rytualnych. Uznanie chrześcijaństwa za religię państwową Cesarstwa Rzymskiego dodatkowo zaostrzyło dyskryminację i prześladowania Żydów. Ówczesni chrześcijanie nie rozumieli wspólnych korzeni swojej religii z judaizmem, religią matką. Na zasadzie odpowiedzialności zbiorowej Żydów uznano za bogobójców, morderców Chrystusa. Błędna teoria, która przetrwała do czasów współczesnych.

ANTYSEMITYZM W EUROPIE

W Europie sytuacja Żydów uległa pogorszeniu w epoce wypraw krzyżowych i inkwizycji w latach 1095-1333. W XVI wieku potężny impuls antysemitki zawierały pisma i nauki Marcina Lutra, ojca Reformacji i Kościoła protestanckiego. Antyjudaizm Lutra przyczynił się w znacznym stopniu do późniejszego antysemityzmu w Niemczech.

W II połowie XIX w. Niemcy, Austro-Węgry i Rosja, które przeżywały trudności ekonomiczne zaczęły reagować negatywnie na awans społeczny Żydów i powstające fortuny żydowskie w przemyśle i bankierstwie. Kulminacja przypadła na przełom XIX i XX wieku, kiedy Niemcy zakładali partie polityczne z programem antysemitkim.

„Majstersztyk” Hitlera polegał na tym, że wykorzystał zwykłą nienawiść do Żydów do stworzenia teorii sprawiającej wrażenie naukowej, a była to epoka triumfu darwinizmu, który przenoszono na grunt społeczny. W ówczesnych nacjonalizmach szukano biologicznych i rasowych podstaw, mających rzekomo tłumaczyć wyższość jednych narodów nad innymi.

POLSKI ANTYSEMITYZM I SCHRONIENIE DLA ŻYDÓW

Ludność żydowska przywędrowała już w I wieku na ziemie polskie z Europy Zachodniej, gdzie była prześladowana z powodów religijnych. W 1264 roku książę Bolesław Pobożny wydał w latach swojego panowania przywilej dla Żydów Wielkopolskich, który zapewniał im wolność osobistą, własne sądownictwo,

bezpieczeństwo prowadzenia działalności i prawo wyboru zawodu. W 1334 roku król Kazimierz Wielki przyznał przywilej dla Żydów z Krakowa i Małopolski, który gwarantował im podstawowe prawa, w tym handlu i wolności religijnej.

W latach 1348-1349 do Polski przybyła duża fala Żydów głównie z Niemiec, Węgier (wygnani przez Ludwika) i Francji. W owym czasie Polska była krajem „złotej wolności Żydów” w Europie.

Faktem jest, że Żydzi prześladowani w innych krajach europejskich znajdowali ochronę w Polsce.

W Polsce przedwojennej licząca 3 mln mniejszość żydowska doświadczała takich samych reakcji, jakie miały miejsce w Europie na skutek zmian gospodarczych i politycznych. Skrajne ugrupowania polityczne głosiły hasła antysemitki i wzywały do bojkotu handlu żydowskiego. Na uczelniach wprowadzano segregację (getto ławkowe) oraz tak zwany paragraf aryjski, czyli zamykanie przed Żydami dostępu do niektórych organizacji zdominowanych przez endecję.

Podczas II Wojny Światowej pojawiło się zjawisko tzw. szmalcowników, czyli osób, którzy szantażowali lub wymuszali okup na ukrywających się Żydach lub pomagającym im Polakach. Wydawanie ukrywających się Żydów Polskie Państwo Podziemne uznawało za formę kolaboracji z okupantem i karało śmiercią.

Za antysemitką czystką epoki Gomułki czy wykorzystanie antysemityzmu w Polsce w 1968 roku po tzw. wydarzeniach marcowych nie można obwiniać Polaków, ale ówczesny komunistyczny reżim polityczny.

POGROMY, WYGNANIA, PRZEŚLADOWANIA

Wszyscy słyszeliśmy o pogromach Żydów w Jedwabnem, Kielcach, Krakowie i innych miastach w latach 1945 – 1946. Samym faktem trudno zaprzeczyć, jednakże warto się zastanowić, dlaczego do takich pogromów dochodziło. Iskrą zapalną była często plotka o rzekomych mordach rytualnych popełnianych na dzieciach przez Żydów, ale u podstaw była zazdrość o ich sytuację finansową i zdolności w wielu zawodach. I nic w tym dziwnego, bo historia „stara jak świat”, mająca swój początek w starożytności i byłoby błędem twierdzić, że do pogromów i prześladowań Żydów dochodziło tylko na terenie Polski. Żydzi obecni byli w Hiszpanii od czasów rzymskich, ale na mocy edyktu z Alhambry zostali z tego kraju wygnani w 1492 roku. Pięć lat później ten sam los spotkał Żydów w Portugalii.

Do najbardziej krwawych pogromów dochodziło w Rosji. Tylko w latach 1881 – 1906 doszło tam do przeszło 300 pogromów Żydów. Pogrom Żydów w 1938 roku w Niemczech, znany jako Noc kryształowa, został zainicjowany przez władze państwowe.

Wczesną jesienią 1938 r. Szwecja i Szwajcaria niezależnie od siebie wyraziły życzenie, aby niemieccy Żydzi otrzymali specjalne paszporty. Doprowadziło to do wprowadzenia przez rząd niemiecki tzw. „J-pass”, które zostały ostemplowane czerwoną literą „J” na pierwszej stronie. Szwedzkie Ministerstwo Spraw Zagranicznych zawiadomiło od razu władze wizowe, że Niemcy ze stemplem J należą do grupy, której Szwecja nie chce wpuścić do kraju. A obec-

nie, dochodzi do wielu przypadków represji wobec szwedzkich Żydów, i wiele osób boi się ujawniać swoją żydowską tożsamość, a w rocznicę Kryształowej Nocy została zaatakowana parafia żydowska w Göteborgu. Tę sytuację opisał dziennik Göteborgs Posten na podstawie raportu Rady Zapobiegania Przestępstw (Brottsförebyggande Rådet, Brå), cytat: „Żydzi w Szwecji są coraz bardziej narażeni. Społeczność żydowska, Brå i Expo (fundacja w Sztokholmie, przy. redakcji) świadczą o zaostrzeniu klimatu. Dotyczy to starych mitów antysemitycznych, które pozostały, ale także tego, że prawicowi ekstremiści i islamiści umocnili swoje pozycje.”

Przykłady można by mnożyć i warto się zastanowić, zanim się wyda kategorię stwierdzenie o „polskich pogromach prześladowaniach.”

PRZECIWKO ANTYSEMITYZMOWI

Kościół katolicki

Przełomowym wydarzeniem było w 1965 roku ogłoszenie dokumentu *Nostra aetate* („W naszej epoce”) na II Soborze Watykańskim, w którym Kościół katolicki oficjalnie odrzucił antysemityzm jako grzech przeciwko miłości bliźniego i przeciwko przymierzu, jakie Bóg ustanowił z ludem Izraela, stwierdzając, że chrześcijanie są zespoleni duchowo z wyznawcami judaizmu.

Potwierdziły to także wizyty papieża w synagogach, Jan Paweł II uczynił to jako pierwszy, powtórzył to Benedykt XVI i obecny papież Franciszek.

Polska

Dzień Judaizmu ustanowił Kościół Polski w roku 1997 r. i przypada on na 17 stycznia, czyli w wigilię Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan, natomiast od 2018 roku, 24 marca w Polsce obchodzony jest Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów podczas okupacji niemieckiej. Data ta jest nieprzypadkowa, gdyż nawiązuje do dnia w roku 1944, gdy Niemcy zamordowali małżeństwo Ulmów wraz z ich dziećmi oraz z ukrywanymi przez tę rodzinę Żydami.

Wśród odznaczonych medalem „*Sprawiedliwy wśród Narodów Świata*”, (najwyższym izraelskim odznaczeniem cywilnym nadawanym nie-Żydom przez Instytut Pamięci Męczenników i Bohaterów Holocaustu Yad Vashem) to właśnie Polacy stanowią największą liczbę osób. Tytuł ten oddaje hołd osobom, które podczas II WŚ bezinteresownie narażały życie dla ratowania Żydów, a przypomnijmy, że niemiecki okupant karał śmiercią za taką pomoc. Według danych z 2021 roku, wśród niemal dwudziestu ośmiu tysięcy wyróżnionych bohaterów z 51 krajów świata, jest 7184 Polaków, w tym m.in. *Irena Sendlerowa, Jan Karski, Józef i Wiktoria Ulmowie*.

Otwarte w 2014 roku Muzeum Historii Żydów Polskich „Polin” znajdziemy w centrum Warszawy, w dzielnicy przed wojną zamieszkałą głównie przez Żydów, a w czasie wojny przekształconej przez Niemców w getto. Muzeum przedstawia historię przybycia Żydów na ziemię polskie i ich wkład w rozwój polskiej kultury, nauki i gospodarki i zostało uhonorowane Europejską Nagrodą Muzealną.

Szwecja

W Szwecji warta uznania jest inicjatywa ówczesnego premiera *Göрана Perssona* wydania książki o zagładzie Żydów w Europie w latach 1933-1945, która została udostępniona szerokiej społeczności oraz utworzenie instytucji rządowej, Forum

żywej historii (*Forum för levande historia*), której zadaniem jest działalność na rzecz demokracji, tolerancji i praw człowieka w oparciu o Zagładę (*Förintelsen*).

Rząd szwedzki przeznaczył 6 mln koron na rok obecny na tzw. wizyty pamięci, czyli wyjazdy do miejsc Holocaustu.

3 mln koron przeznaczonych jest na szwedzką wersję „*Dimensions in Testimony*”, interaktywną instalację przy użyciu AI (sztucznej inteligencji), która zbierze dla potomności zeznania osób, które przeżyły Holocaust.

Tylko w obecnym roku przeznaczono 45 mln koron na przedsięwzięcie „Szwedzkie muzeum o Holocaustie” (*Sveriges museum om Förintelsen*), które zostanie otwarte w Sztokholmie w przyszłym roku.

W różnych kręgach społecznych na świecie antysemityzm wciąż się utrzymuje i jedną z jego nowych form jest tzw. negacjonizm czyli twierdzenie, że Holocaustu nie było.

Oczywiście o okrutnej historii zapomnieć nie można, ale warto koncentrować się na tych przedsięwzięciach, które mają za zadanie, aby ta historia nigdy się nie powtórzyła.

Tekst: TERESA SYGNAREK

Źródła / Källor:

Klasyki Historiografii Warszawskiej, Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, 2016; www.ushahidi.org/gfx/auschwitz/userfiles/auschwitz/edukacja/zrozumiec_holocaust-ksiazka_pomocnicza; www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/254099,1,antysemityzm;KunskapsbankenBildersMakt,Lutherochantijudaismen,bildersmakt.se; <https://polin.pl/pl/pogrom-zydow-w-krakowie>; http://ihuw.pl/sites/ihuw.pl/files/pictures/logo/Klasyki_j_tomaszewski_-_zydzi_w_ii_rp.pdf; <https://historia.org.pl/2019/12/22/edykt-z-alhambry-czyli-wypędzenie-zydow-z-hispanii/>; <https://polskieradio24.pl/5/3/Artykul/1571202,Papiez-w-synagodze-z-nieprzyjaciol-stalismsie-bracmi>; <https://www.gp.se/kultur/kultur/judar-i-sverige-upplever-okat-hot-och-hat-1.20311895>; <https://expo.se>; <https://www.levandehistoria.se/fakta-om-forintelsen/judeforfoljelsen-1930-talet/ett-j-i-alla-tyska-judars-pass>

VI MOTBEVISAR STEREOTYPER

Polsk antisemitism?

Termen antisemitism är relativt ny, som för övrigt myntades av en erkänd antisemit, den tyske publicisten Wilhelm Marr i slutet av 1800-talet, när man i Tyskland spred rasistiska teorier om den tyska nationens överlägsenhet. Själva begreppet antisemitism i förhållande till enbart judar är missvisande, eftersom det finns andra semitiska folk, som araber och assyrier. Därför skulle en mer korrekt term vara judeofobi eller antijudaism.

Denna artikel syftar till att presentera fenomenet antijudaism som ett fenomen som har förekommit i många länder.

Antijudaismen fanns redan i antiken på 800-talet f.Kr. Grekerna och romarna betraktade judarna som farliga och omstörtande individer som kunde utgöra ett hot mot deras stat eftersom de vägrade att dyrka någon annan gud än Jahve.

Under andra hälften av 1800-talet började Tyskland, Österrike-Ungern och Ryssland, som hade ekonomiska svårigheter, reagera negativt på judarnas sociala framsteg och de framväxande judiska förmögenheterna inom industri och bank. Kulmen kom i början av 1800- och 1900-talet, då tyskarna grundade politiska partier med ett antisemitiskt program. Hitlers “mästerverk” var att han använde enkelt hat mot judarna för att skapa en teori som skulle verka som vetenskaplig då man i den tidens nationalism sökte biologiska och rasistiska grunder för att förklara vissa nationers överlägsenhet över andra.

forts. sid 8

Dobro i zło

27 stycznia 1945 roku został wyzwolony nazistowski obóz koncentracyjny Auschwitz-Birkenau.

„Dobro i zło” to temat tegorocznych obchodów Dni Pamięci Holocaustu. W wielu miejscach, w tym w żydowskich synagogach mają miejsce uroczystości poświęcone pamięci ofiar Holocaustu. W synagodze w Malmö, jak i w innych miastach, takie uroczystości organizowane są od 1999 roku.

Sz szczególnie symboliczna jest ceremonia zapalania siedmiu świec, sześć świec za sześć milionów zamordowanych Żydów, siódma świeca za Romów i Polaków, którzy padli ofiarą zbrodni nazistów podczas II wojny światowej.

W tym kontekście warto wspomnieć o medalu „Sprawiedliwy wśród narodów świata”, który dekretem ustanowił parlament izraelski i który od 1963 r. przyznawany jest przez urząd Yad

Vashem osobom które podczas wojny ratowały Żydów. Wśród uhonorowanych, Polacy są największą grupą.

Rząd szwedzki inwestuje w walkę z antysemityzmem wśród młodzieży. Na konferencji prasowej w Malmö premier *Ulf Kristersson* (M) zapowiedział wzmoczenie wysiłków przeciwko antysemityzmowi wśród młodzieży. - *Wszyscy studenci w Szwecji muszą otrzymać poprawne nauczanie i być na nie otwarci [...] dobrze wiemy, które grupy są problematyczne* - mówił premier. Wskazał na neonazistów, niektórych lewicowych ekstremistów, islamistów i „niezbyt małą” grupę ludzi wywodzących się z Bliskiego Wschodu, którzy „pielegnują nienawiść do Izraela” i pociągają Żydów w Szwecji do odpowiedzialności za to, co dzieje się na Bliskim Wschodzie. *Kristersson* zwrócił uwagę, że wielu nauczycieli jest kwestionowanych przez uczniów, kiedy uczą o Holokauście i antysemityzmie. W związku z tym dotacja na doksztalcenie nauczycieli i dyrektorów m.in. z historii antysemityzmu zostaje podwojona.

Ilustracja: Slawa Schmelich

Godhet och ondska

Den 27 januari 1945 befriades nazisternas förintelsläger Auschwitz-Birkenau.

“Godhet och ondska” är temat för årets minnesdagar för Förintelsen. På många platser, däribland i judiska synagogor, äger ceremonier tillägnade minnet av Förintelsens offer rum, I synagogan i Malmö, liksom i andra städer, har sådana ceremonier anordnats sedan 1999.

Speciellt symbolisk är ceremonin att tända sju ljus, sex ljus för de sex miljoner mördade judarna, det sjunde ljuset för romerna och polackerna som föll offer för nazisternas brott under andra världskriget.

I detta sammanhang är det värt att nämna medaljen “Rättfärdig bland nationerna”, som upprättades genom dekret i det israeliska

parlamentet och som sedan 1963 har tilldelats av Yad Vashem-myndigheten till personer som räddat judar under kriget. Bland de hedrade är polackerna den största gruppen.

Svenska regeringen satsar mer mot antisemitism bland unga. På en pressträff i Malmö meddelar statsminister *Ulf Kristersson* (M) att satsningen mot antisemitism bland unga ska ökas. - *Alla elever i Sverige måste få en korrekt undervisning och vara mottagliga för den [...] vi vet ganska väl vilka grupper som är problematiska*, sa statsministern.

Han nämnde nynazister, vissa vänsterextremister, islamister och “en inte alldeles liten” grupp människor med rötter i Mellanöstern som “odlar hat mot Israel” och ställer judar i Sverige till svars för vad som sker i Mellanöstern. *Kristersson* pekade på att många lärare ifrågasätts av elever när de undervisar om Förintelsen och antisemitism. Därför fördubblas anslaget för vidareutbildning för lärare och rektorer om bland annat antisemitismens historia.

forts från sid 7 *Polsk antisemitism?*

Den judiska befolkningen kom till Polen från Västeuropa under 1000-talet, där den förföljdes av religiösa skäl. År 1264 utfärdade hertig Bolesław den fromme ett privilegium för judarna i Wielkopolska-regionen, vilket säkerställde deras personliga frihet, deras eget rättsväsende, säkerhet för att driva företag och rätten att välja yrke. År 1334 gav kung Casimir den store ett privilegium till judar från Kraków-regionen, vilket garanterade dem grundläggande rättigheter, inklusive handels- och religionsfrihet.

Åren 1348-1349 kom en stor våg av judar till Polen, främst från Tyskland, Ungern och Frankrike. På den tiden var Polen landet med “gyllene frihet” för judarna i Europa.

Faktum är att judar som förföljdes i andra europeiska länder fann skydd i Polen.

I förkrigstidens Polen upplevde den judiska minoriteten på 3 miljoner samma reaktioner som ägde rum i Europa till följd av ekonomiska och politiska förändringar. Extrema politiska grupper predikade antisemitiska paroller och krävde att judisk handel skulle bojkottas. Segregation (ett bänkgetto) och den så kallade ariska paragrafen infördes vid universiteten, som stän-

gde åtkomsten för judar till vissa organisationer som dominerades av nationalisterna.

Polacker som under andra världskriget utpressade på pengar gömda judar riskerade själva att få straff. Den polska underjordiska staten ansåg deras handlingar som en form av samarbete med ockupanten och straffade det med döden. Den antisemitiska utrensningen under Gomułka-eran eller användningen av antisemitism i Polen 1968 efter de s.k. Marshändelserna kan inte skyllas på polackerna, utan på den dåvarande kommunistiska politiska regimen.

1938 uttryckte Sverige och Schweiz önskan att tyska judar skulle beviljas särskilda pass. Detta ledde till att den tyska regeringen införde sk “J-pass”, som har stämpel med ett rött “J” på första sidan. Svenska UD meddelade omedelbart visummyndigheterna att tyskar med J-stämpel tillhörde en grupp som Sverige inte ville släppa in i landet. Exemplet skulle kunna mångfaldigas och det är värt att överväga innan man gör ett kategoriskt uttalande om “polsk antisemitism”. Antisemitism i olika sociala kretsar runt om i världen finns fortfarande och en av dess nya former är så kallad negationism, det vill säga påståendet att Förintelsen inte ägde rum.

Niezwykli Polacy

Jan Karski - legendarny kurier misji specjalnych

Jan Karski, prawdziwe nazwisko Jan Romuald Koziński, pseudonim „Witold” to polski prawnik, historyk, politolog, dyplomata i profesor nauk politycznych, a w czasie wojny oficer artylerii Wojska Polskiego, następnie kurier i emisariusz władz Polskiego Państwa Podziemnego i rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie, członek Biura Informacji i Propagandy Komendy Głównej Armii Krajowej oraz Rady Pomocy Żydom.

Od 1940 r. działał z ramienia władz podziemnych w misjach kurierskich do rządu polskiego na uchodźstwie we Francji. Złapany przez Gestapo i poddany brutalnym torturom obawiał się, że mógłby wyjawiać tajne informacje podczas kolejnych tortur, podciął żyły obu rąk. Został odratowany i odbity ze szpitala przez żołnierzy Armii Krajowej.

Był nie tylko działaczem ruchu oporu, ale także naocznym świadkiem realizowanej przez Niemcy zagłady. Dwukrotnie przedostał się do getta warszawskiego a następnie, w przebraniu ukraińskiego strażnika pomocniczej formacji SS, wszedł na teren obozu, z którego Niemcy transportowali Żydów na śmierć.

Karski opracował trzy raporty, które trafiły do premiera rządu gen. **Władysława Sikorskiego**. Latem 1942 na polecenie rządu spotkał się z przywódcami żydowskiego Podziemia, którzy jasno wyrazili swoje stanowisko:

„-Chcemy aby rząd polski w Londynie i rządy alianckie rozumiały, że jesteśmy bezradni wobec tego, co z nami robią Niemcy. Zagłada jest faktem. Nie możemy się obronić sami. Nikt w Polsce też nam nie jest w stanie pomóc. Polskie Podziemie jest w stanie uratować nielicznych. Nie uratuje mas. Zagłady nie powstrzyma. Niemcom chodzi o zgładzenie wszystkich Żydów. Trzy miliony polskich Żydów skazanych jest na zagładę. Do tego również inni, zwożeni z całej Europy.”

To stanowisko znalazło odbicie w tych raportach, które Karski przekazywał aliantom.

Trzeci raport Karskiego, zredagowany w Londynie w 1942 r. został przekazany polskiemu rządowi, który przekazał go dalej do rządów Anglii i USA. Na podstawie dokumentów przywiezionych przez Karskiego w postaci mikrofilmów i potwierdzonych jego świadectwem, ówczesny minister spraw zagranicznych w rządzie RP w Londynie **Edward Raczyński** przygotował w grudniu 1942 i przedstawił aliantom szczegółowy raport o holokauście.

Jan Karski jako kurier Polskiego Państwa Podziemnego reprezentował w swej misji na Zachód wszystkie polskie podziemne stronnictwa polityczne; był także rzecznikiem eks-terminowanej przez Niemców ludności żydowskiej.

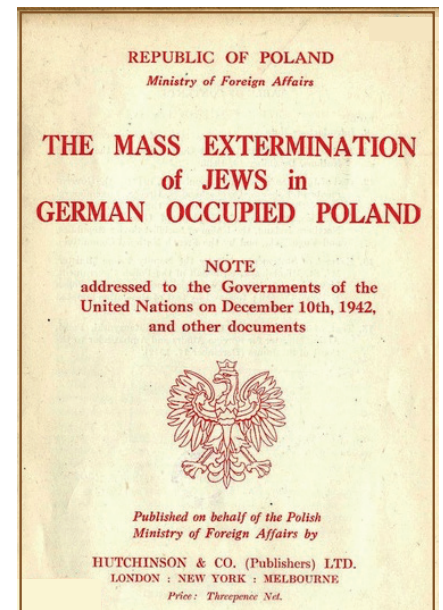
W latach 1942-1943 będąc w Anglii, Karski przekazywał informacje na temat organizacji polskiego państwa podziemnego i sytuacji Żydów spotykając się z członkami parlamentu, politykami, ambasadorami, literatami i duchownymi różnych religii. Szybko zrozumiał, że dla jego rozmówców informacja o normalnym państwie w Podziemiu z parlamentem, rządem, sądownictwem i armią była odbierana jak coś z pogranicza fantazji. A sytuacją Żydów nikt nie chciał, lub nie odważył się zainteresować.

Widząc to, generał Sikorski polecił Karskiemu udać się do Stanów Zjednoczonych i tam przekazywać tę samą informację.

Podczas spotkania z prezydentem Rooseveltem w 1943 r. Karski przedstawił dowody planowej polityki wyniszczenia narodu polskiego oraz zagłady narodu żydowskiego. Proponował wystosowanie ultimatum wielkich mocarstw wobec Niemiec, że jeżeli nie zaprzestaną mordu na Żydach, zbombardowane zostaną ich miasta. Innym rozwiązaniem byłoby bombardowanie linii kolejowych do obozów zagłady lub dostarczanie broni, pieniędzy oraz paszportów partyzantom i uciekającym przed zagładą Żydom.

Jan Karski uhonorowany medalem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” / Jan Karski hedrad med medaljen “Rättfärdig bland nationerna”.

Otroliga polacker

Jan Karski - legendarisk kurir under kriget

Jan Karski - polsk advokat, historiker, statsvetare, diplomat, professor i statsvetenskap och under kriget kurir för den polska underjordiska staten och Polens exilregering. Han var inte bara aktivist i motståndsrörelsen, utan också ögonvittne till nazi Tysklands förintelse. Han lyckades ta sig till Warszawas getto två gånger och sedan, förklädd till en ukrainsk vakt från den extra SS-formationen, gick han in i ett läger varifrån tyskarna transporterade judar till koncentrationsläger.

Niezwykli Polacy

Henryk Sławik - Bohater trzech narodów

*„Jeśli człowiek niszczy jedno życie, to jest tak, jak gdyby zniszczył cały świat.
A jeśli człowiek uratuje jedno życie, to jest tak, jak gdyby uratował cały świat.”*

Są to słowa z Talmudu, którymi kieruje się kapituła Yad Vashem przyznająca medale Sprawiedliwych wśród Narodów. Taki medal może otrzymać osoba, która nie jest Żydem i która z narażeniem własnego życia ratowała Żydów w czasie II wojny światowej.

Najwięcej takich medali otrzymali Polacy. Wielu z nich pomimo przyznanego odznaczenia jest zapomnianych. Niektórzy, tak jak **Henryk Sławik** znani są tylko regionalnie.

Henryk Sławik urodził się jako poddany Cesarza Niemieckiego na Górnym Śląsku. Był jednym z kilkanaściorga dzieci drobnych gospodarzy wiejskich, których nie stać było na wykształcenie dzieci. Henryk ukończył tylko elementarną szkołę ludową, dającą minimum wykształcenia. Pomimo tego, został dziennikarzem, a nawet redaktorem naczelnym „Gazety Robotniczej”. Miał ogromną potrzebę samokształcenia.

Brał udział we wszystkich trzech powstaniach śląskich, walcząc o przyłączenie całego Górnego Śląska do odradzającego się państwa polskiego. W 1934 roku został członkiem Rady Naczelnej PPS (Polskiej Partii Socjalistycznej).

Po agresji III Rzeszy i ZSRR na Polskę w 1939 roku znalazł się na Węgrzech, gdzie od razu zaangażował się w pomoc dla polskich uchodźców cywilnych i internowanych wojskowych.

Od 1940 roku Henryk z pomocą węgierskiego polityka **Józsefa Antalla**, organizował wyrabianie Żydom nowych dokumentów ze zmienioną tożsamością. Współpracujący ze Sławikiem polscy i węgierscy duchowni wystawiali Żydom katolickie metryki chrztu. Nieoceniona była pomoc żydowskim dzieciom, dla których pod Budapesztem z pomocą Węgrów Sławik stworzył sierociniec, który oficjalnie był sierocińcem dla dzieci oficerskich. W sierocińcu dzieci uczono modlitw katolickich i prowadzano na msze do kościoła. Jednocześnie w tajemnicy miały zorganizowane lekcje z języka hebrajskiego.

Po zajęciu Węgier przez Niemców Henryk otrzymał propozycję ucieczki do Szwajcarii, którą odrzucił. Nie chciał zostawić swoich podopiecznych. W lipcu 1944 roku został aresztowany przez gestapo. Miesiąc później został zamordowany w obozie koncentracyjnym Mauthausen. Dzięki temu, że gestapowcom pomimo tortur nie wydał swojego przyjaciela, aresztowany razem z nim Antall został wypuszczony na wolność. Wdzięczny József Antall odnalazł nastoletnią córkę Henryka Sławika i zaopiekował się nią do powrotu jej matki z obozu koncentracyjnego.

Szacuje się, że dzięki Henrykowi uratowano życie 5 tysiącom Żydów. W 1977 roku jeden z wychowanków węgierskiego sierocińca Izaak Bretler, zwrócił się z wnioskiem do Yad Vashem o uhonorowanie **Henryka Sławika** medalem Sprawiedliwego wśród Narodów Świata. Dopiero w 1990 roku za sprawą Henryka Zimmermanna, który współpracował na Węgrzech z Henrykiem Sławikiem, otrzymał on medal.

W Polsce pamięć o Sławiku została przywrócona dopiero w 2003 roku przez Grzegorza Łubczyka, który napisał książkę „Henryk Sławik - polski Wallenberg”. Dzisiaj w Polsce i na Węgrzech znajduje się wiele pomników upamiętniających Sławika, a o nim mówi się Bohater Trzech Narodów.

Tekst: **AGNIESZKA WIĘCKOWSKA**

Henryk Sławik uhonorowany medalem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” / Henryk Sławik hedrad med medaljen “Rättfärdig bland nationerna”.

Otroliga polacker

Henryk Sławik - De tre nationernas hjälte

“Om man förstör ett liv, är det som om förstörde hela världen.

Och om man räddar ett liv, är det som om man räddade hela världen.”

Detta är ord från Talmud som vägleder Yad Vashem-kapitlet som delar ut medaljerna “Rättfärdiga bland nationerna”. En sådan medalj kan delas ut till en person som inte är jude och som riskerade sitt eget liv för att rädda judar under andra världskriget. De flesta av sådana medaljer har tilldelats polacker.

Efter Tredje rikets och Sovjetunionens aggression mot Polen 1939, hamnade **Henryk Sławik** i Ungern, där han omedelbart blev involverad i att hjälpa polska civila flyktingar och internerade militärer.

Från 1940 organiserade Sławik med hjälp av den ungerske politikern **József Antall**, framtagandet av nya dokument för judar med ändrade identiteter. Polska och ungerska präster som samarbetade med Sławik utfärdade åt judarna katolska dopcertifikat. Sławik anordnade ett barnhem för judiska barn, som officiellt var ett barnhem för officersbarn. På barnhemmet fick barnen lära sig katolska böner och deltog i gudstjänster. Samtidigt fick de i hemlighet undervisning i hebreiska.

Efter tyskarnas ockupation av Ungern erbjöds Henryk att fly till Schweiz, vilket han avslog. I juli 1944 arresterades han av Gestapo och en månad senare mördades han i koncentrationslägret Mauthausen.

Det uppskattas att tack vare Sławik räddades livet på 5 000 judar.

1977 ansökte en av eleverna på det ungerska barnhemmet, Izaak Bretler, till Yad Vashem om att hedra Henryk Sławik med medaljen “Rättfärdig bland nationerna”.

Idag i Polen och i Ungern finns många monument till minne av Sławik och han kallas för de tre nationernas hjälte.

Niezwykli Polacy

Irena Sendler - Anioł czasów Zagłady

Jej motto życiowe: Tonącemu trzeba podać rękę.

Dzieliła ludzi na dobrych i złych innych podziałów nie uznając. „Z potrzeby serca” jak to określa jej córka ratowała z otchłani rozpacz i piekła wojny kogo tylko mogła. Narażając swoje życie po tysiącokroć i nie cofając się przed żadnym wyzwaniem. Szczególną opieką objęła uciemżoną społeczność żydowską dostrzegając w niej niezwykle cierpienie zwykłych ludzi, którzy muszą się zmierzyć z okrucieństwem międzynarodowego konfliktu, dramatem okupacji, obcowaniem ze śmiercią i wyniszczeniem. Szczególnie tragiczne wydają się być losy tych, którzy nie mają możliwości skutecznej obrony. Bo przecież wojna to nie strzelanina dużych mężczyzn, ale i cierpienie tych najmniejszych. I tym najmniejszym, najbardziej bezbronnym oddawała wszystkie swoje siły przekuwając przasną codzienność w złoto spektakularnych czynów.

Irena Sendlerowa, członkini Polskiego Podziemia, jako jedna z pierwszych uhonorowana tytułem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”, to postać nietuzinkowa pod wieloma względami. Dzięki odwadze, niezwykle hartowi ducha udało jej się uratować około 2500 dzieci przebywających głównie na terenie warszawskiego getta, które następnie umieszczano w sierocińcach i zakładach opieki, co uchroniło je przed pewną śmiercią z rąk niemieckiego okupanta. W 1943 roku została aresztowana przez Gestapo, ale dzięki wstawieniu przyjaciół z organizacji Żegota, dla której była bardzo cenna, wyszła na wolność i kontynuowała niebezpieczną misję. Także po wojnie jej pomoc była nieoceniona dla

warszawiaków powracających w gruzy swoich domów, z których tylko fragmenty piwnic dawały chwilowe schronienie. Rozmiar potrzeb był ogromny, a osoba Ireny Sendlerowej niezastąpiona.

Zawsze miała własne zdanie, dużo czytała. Była drobna, ale stanowcza, a energią zarażała innych. Wzruszały ją opowieści o dzieciach. Płakała z bezsilności. Wtedy, podczas wojny. Bała się, ale nienawiść była silniejsza od strachu. Miała znakomitą pamięć. O niej przez wiele lat nie pamiętano. Odeszła w 2008 roku w wieku 98 lat, zostawiając po sobie niezwykłą spuściznę oraz wspaniałą historię, która posłużyła najpierw za podstawę książki „Matka dzieci Holocaustu” autorstwa Anny Mieszkowskiej oraz za scenariusz filmu „Dzieci Ireny Sendlerowej” nakręconego w 2009 roku.

Jako pracownik ośrodka pomocy społecznej posiadała przepustkę do getta, gdzie zdecydowanie nosiła Gwiazdę Dawida jako znak solidarności z przetrzymywanymi tam Żydami oraz jako sposób na ukrycie się spośród zwartej społeczności getta.

Przez cały czas wyprowadzania dzieci z getta, Irena Sendler prowadziła specjalną ich kartotekę, zapisując dane personalne na małych papierowych rulonikach. Karteczki te zostały następnie zakopane w słoiku pod drzewem w ogródku jednej z pań – łączniczki. Informacje o uratowanych dzieciach pomogły po wojnie odnaleźć ich rodziny.

Podsumowując fakty o **Irenie Sendler**:

- Do końca czasów PRL pozostawała stosunkowo nieznana – mimo że uratowała dwa razy więcej ludzi, niż osławiony Oskar Schindler.
- W 1999 roku, dzięki powstaniu słynnej na świecie sztuki „Życie w słoiku” (ang. Life in a Jar), świat szerzej dowiedział się o tym, kim była Irena Sendlerowa. Spektakl wystawiono ponad dwieście razy zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w Polsce.
- Odznaczona medalem „Sprawiedliwy wśród narodów świata”.
- Przyznano jej honorowe obywatelstwo Izraela.
- Otrzymała Order Orła Białego 10 listopada 2003 roku.

Irena Sendler uhonorowana medalem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” / Irena Sendler hedrad med medaljen “Rättfärdig bland nationerna”.

- Otrzymała w 2001 roku Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.
- Dwukrotnie była zgłaszana do nagrody Nobla.
- Za najważniejsze dla siebie wyróżnienie Irena Sendlerowa uważa wyróżnienie w postaci Orderu Uśmiechu, wręczony jej 11 kwietnia 2007 roku. Właśnie ten Order Uśmiechu, przyznawany przez dzieci, był dla niej najważniejszym wyróżnieniem, obok listu od Ojca Świętego Jana Pawła II i tytułu Sprawiedliwego wśród Narodów Świata.

Pytana o to, co najważniejsze, odpowiadała bez wahania: „Miłość, tolerancja i pokora”. Z pokorą znosiła cierpienie. Z pokorą przyjmowała odznaczenia.

Tekst: DANUTA ZASADA

Otroliga polacker

Irena Sendler - En ängel under Förintelsen

Som en socialarbetare hade hon under kriget pass till Warszawas getto, där hon valde att bära davidstjärna som tecken på solidaritet med judarna som fängslades där. Tack vare sitt mod och enastående styrka lyckades hon smuggla ut 2 500 barn från gettot, som sedan placerades på barnhem och vårdhem, vilket räddade dem från en säker död i händerna på de tyska ockupanterna.

Irena Sendler blev hedrad med medaljen “Rättfärdig bland nationerna” och hedersmedborgarskap i Israel. I Polen utsågs hon till nationalhjalte och fick landets högsta utmärkelse Vita örnen orden.

På frågan om vad som var viktigast svarade hon utan att tveka: “Kärlek, tolerans och ödmjukhet.”

TO JEST ZRZESZENIE

Międzynarodowy dziecięcy zespół taneczny MALWA

Animatorzy wizerunku Polski w społeczeństwie szwedzkim

MALWA

Międzynarodowy Zespół Dziecięcy "Malwa", czyli jeśli nie znalazłaś odpowiedniej szkoły tańca dla dzieci to otwórz własną...

Jest rok 1989. *Jolancie Lejman* zależy na tym, aby jej córka *Monika* poszła do dobrej szkoły tańca w Norrköping, a ponieważ nie udaje jej się znaleźć nic sensownego, to wraz z mamą, *Zofią Szwonder*, wpadają na pomysł założenia zespołu tanecznego, złożonego z polskich dzieci tańczących do polskich utworów. Choć żadna z nich nie miała wcześniej styczności z nauką tańca to do zapachu *Zofii* dołączają entuzjastycznie nastawieni *Henryk Zelke*, który znajduje salę odpowiednią do treningów oraz *Lidia Karlsson*, która przez pierwszy rok działalności zespołu staje się instruktorką tańca. Przez pewien czas zespół pozostaje bezimionym, aby w końcu przyjąć nazwę „Malwa”.

Wkrótce zespół staje się ukierunkowanym na folklor polski choć na przestrzeni lat oprócz dzieci polskich możemy spotkać także dzieci szwedzkie, czy romskie oraz z takich krajów jak: Chile, Iran, Irak, Syria, Niemcy, Finlandia, Zair, Boliwia, Węgry... Popularność „Malwy” przełożyła się także na ilość jej członków, gdzie w najlepszym okresie było ich 130 z czego przeszło 50 to dzieci i młodzież.

Zanim grupa zaczęła występować w strojach ludowych, *Zofia Szwonder* podjęła decyzję uszycia dla wszystkich członków jednakowych strojów, a później z równie wielkim zaangażowaniem zajmowała się szyciem oraz objęła troskliwą opieką całą garderobę związaną z „Malwą”. Dzięki sercu, które wkładała w swoją pracę, wiele strojów ludowych, uszytych także przez nią osobiście, możemy podziwiać do dziś na scenie.

Przełomem w rozwoju umiejętności tanecznych oraz podniesieniu poziomu zespołu okazało się poznanie jednego z członków Zespołu Pieśni i Tańca Śląsk, *Sandro Barbrosy*, który w 1993 roku przyjechał do Szwecji i przez pewien czas trenował zespół. W międzyczasie również *Jolanta Lejman* podjęła się trenowania dzieci od podstaw, by tak przygotowane przesyłać pod skrzydła *Moniki* i *Melissy*, wciąż tańczących w „Malwie” córek. Co zadziwiające *Monika* uczyła już w wieku 14 lat, a młodsza *Melissa* zaczęła trenować grupę mając lat... 11! Dziś *Melissa* jest dyrektorem artystycznym australijskiej grupy tanecznej „Kukułeczka”, a *Monika* prowadzi „Malwę”, a także jest specjalistą szkoleń zumbi.

Spośród wielu nagród i wyróżnień zdobytych przez „Malwę” także na konkursach i festiwalach międzynarodowych wymienimy tylko dwa przykłady (nie mamy miejsca na więcej):

2003 r. Festiwal Zespołów Folklorystycznych z Europy w Elblągu, 1 miejsce nagroda „Bursztynowa kolia”

2008 r. Festiwal Zespołów Folklorystycznych „Mały Dominik” w Gdańsku podczas tradycyjnego Jarmarku Dominikańskiego, gdzie udział wzięło 59 zespołów z całej Europy, 1 miejsce za wykonanie artystyczne oraz nagroda publiczności.

Obecnie oprócz *Moniki Lejman* treningami „Malwy” zajmują się także jej mama *Jolanta* oraz wychowanka i tancerka zespołu, *Elsa Rezvani* z Iraku.

Z ciekawostek nie mogę nie dodać informacji, że w 2015 roku w Orlando na Florydzie na Konwencji Instruktorów Zumby *Monika* przedstawiła utworzony przez siebie program „Slavic heart goes zumba”, gdzie tematem przewodnim w muzyce jak i choreografii był polski folklor.

Tekst: ANNA PARADOWSKA

Internationella Barndansgruppen "Malwa" eller om du inte har hittat rätt dansskola för barn, öppna din egen...

Året är 1989. *Jolanta Lejman* vill att hennes dotter *Monika* ska gå på en bra dansskola i Norrköping och eftersom hon inte hittar något vettigt kommer hon tillsammans med sin mamma, *Zofia Szwonder*, på en idé att starta en dansgrupp, då bestående av polska barn som dansar till polska sånger. Även om ingen av dem har haft någon kontakt med dans tidigare, får *Zofias* entusiasm stöd av entusiastiske *Henryk Zelke* som hittar en lämplig träningslokal och *Lidia Karlsson*, som blir dansinstruktör det första året av gruppens verksamhet. Under en tid förblir gruppen namnlös och tar äntligen namnet „Malwa”.

Gruppen blir inriktad på polsk folklore, men förutom polska barn får „Malwa” svenska och romska barn samt från länder som: Chile, Iran, Irak, Syrien, Tyskland, Finland, Zaire, Bolivia, Ungern ... När „Malwas” popularitet var som störst hade man 130 medlemmar, varav över 50 barn och ungdomar.

Innan gruppen började uppträda i folkdräkter bestämde sig *Zofia Szwonder* för att sy uniformsdräkter för alla medlemmar, och senare började hon sy folkdräkter och tog hand om „Malwas” hela garderob. Tack vare det hjärta hon lagt ner i detta kan många folkdräkter, också de sydda av henne personligen, beundras på scenen än i dag.

Ett genombrott i gruppens dansfärdigheter blev möte med en av medlemmarna i Śląsk Song and Dance Ensemble, *Sandro Barbrosa*, som kom till Sverige 1993 och tränade gruppen under en tid.

Under tiden åtog sig *Jolanta Lejman* också att träna barn från grunden, för att skicka dem vidare under sina döttrars vingar, *Monika* och *Melissa* som dansade i „Malwa”. Otroligt nog undervisade *Monika* redan vid 14 års ålder, och den yngre *Melissa* började träna gruppen vid en ålder av ... 11! Idag är *Melissa* konstnärlig ledare för den australiensiska dansgruppen „Kukułeczka”. *Monika* leder „Malwa” och är även specialist på Zumba-träning. Bland de många priser och utmärkelser som „Malwa” har vunnit,

Monika Lejman wraz z dziećmi, które przyszły na spotkanie z redakcją Polonia Nowa. / Monika Lejman tillsammans med de barn som kom till mötet med redaktionen för Polonia Nowa.

Zdjęcie: Anna Paradowska

Monika Lejman prowadzi zajęcia zumbi dla instruktorów z różnych krajów. Co powiecie o dynamicie zumbi do polskich melodii ludowych? Na zdjęciu sesja „Słowiańskie serce” w 2015 r. na kongresie instruktorów w Orlando, USA./ Monika Lejman håller Zumba-klasser för instruktörer från olika länder. Vad sägs om en dynamisk Zumba till polska folkmelodier? På bilden, sessionen “Slaviskt hjärta” 2015 på instruktörskongressen i Orlando, USA.

Zdjęcie: Archiwum prywatne Moniki Lejman
Monika Lejmans privata arkiv

även vid internationella tävlingar och festivaler, kommer vi bara att nämna två exempel (vi har inte plats för fler):

2003 Festival of European Folk Groups i Elbląg i Polen, 1:a plats, “Amber Necklace”-priset

2008 Festival of Folk Groups “Mały Dominik” i Gdańsk i Polen under den traditionella Dominikanska mässan, där 59 grupper från hela Europa deltog, 1:a plats för konstnärligt framträdande och publikpriset.

För närvarande, förutom Monika Lejman, leds träningarna också av hennes mamma Jolanta och en elev och dansare i gruppen, Elsa Rezvani från Irak.

Som kuriosita kan jag inte låta bli att nämna att 2015 i Orlando, Florida vid Zumba Instructors Convention Monika presenterade eget program “Slaviskt hjärta går zumba” där ledmotivet inom musiken och koreografin var polsk folklore.

Jan Karski - ciąg dalszy ze str. 9

Prezydent **Roosevelt** po wysłuchaniu raportu polskiego emisariusza na temat Żydów powiedział:

„Policzymy się z Niemcami po wojnie. Granice Polski ulegną zmianie. Na wschodzie i zachodzie. Muszę pomóc Stalinowi uratować twarz.”

Roosevelt zapewniał, że zmiany granic nie będą duże. To było kilka miesięcy przed konferencją w Teheranie, gdzie spotkali się **Roosevelt**, **Churchill** i **Stalin**.

Konferencja w Teheranie była wygraną Stalina i faktycznym końcem II Rzeczypospolitej. Tam nastąpił podział Polski powojennej, którego plan utrzymywany był w tajemnicy przed polskim rządem na uchodźstwie.

Tak wyglądały te „nieduże”, jak zapewniał Roosevelt zmiany granic Polski.

Podjęte zmiany granic Polski przez Wielką Brytanię, USA i ZSRR w Teheranie i Jałcie bez pytania o zdanie rządu polskiego, były wyraźnym pogwałceniem zasad Karty Atlantycznej, która gwarantowała sygnatariuszom nienaruszalność ich granic bez zgody własnych rządów.

Po spotkaniu z prezydentem Karski wrócił do Londynu, aby zdać relację ze swojej misji. Tam okazało się, że został rozszyfrowany przez Niemców, co uniemożliwiło mu zaplanowany już powrót do kraju. Postanowiono, że Karski wróci do USA już jako jawny pracownik ambasady RP. W Stanach miał napisać książkę, która przybliży sprawę polską obywatelom amerykańskim i poruszy opinię publiczną.

W tej książce „Tajne Państwo” („Story of a Secret State”). Karski opisał Polskie Państwo Podziemne i swoje akcje. Książka szybko stała się bestsellerem i została przetłumaczona na wiele języków. W Polsce została wydana dopiero w 1999 roku.

Karski pozostał w USA gdzie podjął studia dyplomatyczne na Georgetown University i obronił pracę doktorską w 1952 r. Przez kolejne 40 lat wykładał tam na Wydziale Służby Zagranicznej, stosunki międzynarodowe i teorię komunizmu. Wychował m.in. takich wybitnych amerykańskich polityków jak Bill Clinton, późniejszy prezydent USA, czy Stephen Mull, były ambasador USA w Polsce.

Aż do swojego udziału w filmie „Shoah” tylko nieliczni wiedzieli o jego wojennej misji. Sam Jan Karski uważał, że jego misja była nieudana, więc nie było się czym chwalić. Dopiero po premierze „Shoah” w 1985 r. świat odkrył niesamowitą historię polskiego emisariusza.

Niezależnie od efektów swej misji na Zachód Karski przeszedł do historii jako bohaterski kurier alarmujący świat o Holokauście.

Za swoją działalność został odznaczony najwyższymi odznaczeniami – polskimi: Orderem Orła Białego i Orderem Virtuti Militari (dwukrotnie) oraz pośmiertnie amerykańskim Prezydenckim Medalem Wolności. Przez Yad Vashem uhonorowany został tytułem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, był także honorowym obywatelem państwa Izrael. W 1998 został nominowany do Pokojowej Nagrody Nobla. W 2016 prezydent RP mianował go pośmiertnie na stopień generała brygady Wojska Polskiego.

TERESA SYGNAREK

Źródła: J.Karski „Tajne Państwo”, Warszawa 2004, <https://www.rp.pl/kraj/art12527881-zachod-mi-nie-wierzyl>, https://karski.muzhp.pl/swiadek_zaglady.html, <https://wielkahistoria.pl/konferencja-w-teheranie-to-wtedy-alianci-oddali-polske-stalinowi/>, <https://dzieje.pl/aktualnosci/75-lat-temu-kurier-i-emisariusz-jan-karski-spotkal-sie-z-prezydentem-rooseveltem>, <https://www.centrumdialogu.com/jan-karski/jan-karski-w-stanach-zjednoczonych-z-misja-na-emigracji>

Jan Karski - forts. från sid. 9

Karski utarbetade tre rapporter som skickades till exilregeringens premiärminister, general **Sikorski**. Sommaren 1942 träffade han, på uppdrag av regeringen, ledarna för den judiska diaspora som klagar på sin ståndpunkt:

„Vi vill att den polska regeringen i London och de allierade regeringarna ska förstå att vi är hjälplösa inför vad tyskarna gör mot oss. Förintelsen är ett faktum. Vi kan inte försvara oss själva. Ingen i Polen kan heller hjälpa oss. Den polska underjordiska motståndsrörelsen kan rädda några få. Det kommer inte att rädda massorna. Det kommer inte att stoppa förstörelsen. Tyskarna vill utrota alla judar. Tre miljoner polska judar är dömda till utrotning. Plus andra, hämtade från hela Europa.”

Denna ståndpunkt återspeglades i de rapporter som Karski förmedlade till de allierade. Han skrev sin tredje rapport i London 1942 och skickade den till den polska exilregeringen, som vidarebefordrade den till regeringarna i England och USA. Tack vare de dokument som Karski tagit med i form av mikrofilmer och hans vittnesmål kunde dåvarande utrikesministern i den polska regeringen i London utarbeta en detaljerad rapport om Förintelsen som presenterades för de allierade i december 1942.

Under 1942-1943, medan han var i England, spred Karski information om den polska underjordiska statens organisation och om judarnas situation. Han träffade parlamentsledamöter, politiker, ambassadörer, författare och präster från olika religioner. Men han förstod snabbt att för sina samtalspartners information om en underjordisk stat med parlament, regering, rättsväsende och armé uppfattades som något på gränsen till fantasi. Och ingen ville eller vågade intressera sig för judarnas situation.

När general Sikorski förstod detta, beordrade han Karski att åka till USA och vidarebefordra där samma information. Under ett möte med president Roosevelt 1943 presenterade Karski bevis på den pågående utrotning av den polska och judiska nationen. Han

föreslog att stormakterna skulle ställa ett ultimatum till Tyskland om att om de inte slutade mörda judarna skulle deras städer bombas. En annan lösning skulle vara att bomba järnvägslinjeerna till förintelselägren eller att tillhandahålla vapen, pengar och pass till partisaner och judar som flyr från förintelsen. President **Roosevelt**, efter att ha lyssnat på Karskis rapport om judarna sa:

“Vi kommer att ta itu med tyskarna efter kriget. Polens öst- och västgränser kommer att ändras. Jag måste hjälpa Stalin så att han inte ska tappa ansiktet.”

Roosevelt försäkrade att gränsförändringar inte skulle bli stora. Det var några månader före Teherankonferensen, där **Roosevelt**, **Churchill** och **Stalin** träffades.

Teherankonferensen var en seger för Stalin och ett nederlag för Polen. Där bestämdes en uppdelning av efterkrigstidens Polen, vars plan hölls hemlig för den polska exilregeringen.

Polens gränsförändringar genomförda av Storbritannien, USA och Sovjetunionen i Teheran och Jalta utan att tillfråga den polska regeringen var ett tydligt brott mot principerna i Atlants-

stadgan, som garanterade undertecknarna att deras gränser var oökränkbara utan samtycke från deras egna regeringar.

Karski återvände till London för att rapportera om sitt uppdrag. Där visade det sig att tyskarna hade avslöjat honom vilket hindrade honom från att bege sig till Polen. Det beslutades att **Karski** skulle återvända till USA som en officiellt anställd på den polska ambassaden. I USA skulle han skriva en bok som för att föra den polska frågan närmare de amerikanska medborgarna och ändra den allmänna opinionen.

Karski gick till historien som en heroisk kurir som varnade världen om Förintelsen. Han belönades han med de högsta polska utmärkelserna: Vita örnnorden och Virtuti Militari-orden samt postumt med den amerikanska presidentens frihetsmedaljen. Han hedrades av Yad Vashem som Rättfärdig bland Nationerna, och han var också hedersmedborgare i Israel. 1998 nomine-rades han till Nobels fredspris.

Animatorzy wizerunku Polski w ambasadzie w Sztokholmie

KONFERENCJA

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W EUROPIE SCHUMANA

projekt Animatorzy Wizerunku Polski w Europie

Wyzwania społeczne i gospodarcze dla Polonii w Szwecji

sobota 10 grudnia godz. 10.00
Ambasada RP w Sztokholmie, Karlavägen 35

Prelegenci i goście specjalni
Otwarcie: **Joanna Hofman**, Ambasador RP w Królestwie Szwecji
Maciej Zamościk, Konsul RP w Sztokholmie
Prof. **Zbigniew Krysiak**, Przewodniczący Rady Programowej, Instytut Myśli Schumana
Teresa Sygnarek, Prezes Światowego Stowarzyszenia Mediów Polonijnych

Moderator:
Krzysztof Janowski, Koordynator projektu Animatorzy Wizerunku Polski w Europie

Oferta dla uczestników stacjonarnych i online.
Polscy patrioci wspierają Polskę.
Każdy uczestnik otrzyma od FastTony prezent, aplikację do promocji firmy w Internecie za pomocą sztucznej inteligencji.

Rejestracja do 8 grudnia **AWPE@IMSchuman.com**
Podaj czy wybierasz opcję stacjonarną czy online.
Nie zwlekaj! Ilość stacjonarnych miejsc w ambasadzie ograniczona

PATRONAT HONOROWY
Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Sztokholmie

PATRONAT MEDIALNY
ŚWIATOWE STOWARZYSZENIE MEDIÓW POLONIJNYCH

10 grudnia 2022 roku miałam przyjemność reprezentować media polonijne w Szwecji oraz kwartalnik Polonia Nowa w Konferencji zorganizowanej przez Instytut Myśli Schumana oraz Animatorów Wizerunku Polski w Europie przy ścisłej współpracy ze Światowym Stowarzyszeniem Mediów Polonijnych. Spotkanie miało charakter hybrydowy i jego stacjonarna część odbyła się w ambasadzie RP w Sztokholmie w związku z czym w części inauguracyjnej głos zabrali: ambasador **Joanna Hofman** i konsul **Maciej Zamościk**, natomiast z Rady Programowej Instytutu Myśli Schumana online przemawiał jej przewodniczący, **Zbigniew Krysiak**. Stacjonarnie Instytut reprezentowali także: **Ryszard Krzyżakowski** - prezes IMS oraz **Tomasz Pysiak**, a całość konferencji poprowadził koordynator projektu AWPE **Krzysztof Janowski**.

W części merytorycznej mogliśmy usłyszeć dwa niezwykle ciekawe wykłady. **Malwina Hopej** z Instytutu Nauk i Informatyki oraz Mediów Uniwersytetu Warszawskiego, mówiła o budowaniu

marki w wykonaniu AWPE, a prezes Światowego Stowarzyszenia Mediów Polonijnych, **Teresa Sygnarek** wygłosiła prelekcję pt. “Koalicja mediów polonijnych w budowaniu wizerunku Polski” podkreślając, że dbałość o dobry wizerunek Polski w krajach zamieszkania Polonii jest de facto również dbałością o nasz – Polaków - wizerunek w danym kraju i leży w bezpośrednim interesie nas mieszkających w Szwecji.

Wśród uczestników konferencji pt. “Wyzwania społeczne i gospodarcze dla Polonii w Szwecji” znalazło się kilkoro członków Zrzeszenia Organizacji Polonijnych, m.in. **Maria Olsson**, **Dariusz Gasiński**, **Ewa Rivera**, **Ewa Nordin**, **Joanna Janasz**, **Jerzy Walentynowicz**, **Anna Paradowska**, przy czym niektórzy zabrali głos wypowiadając swoje spostrzeżenia i pomysły dotyczące budowania wizerunku Polski na arenie międzynarodowej. Przy okazji spotkania wręczono także dyplomy dla kilku osób, które ukończyły Powszechny Uniwersytet Nauczania Chrześcijańsko-Społecznego.

Mam nadzieję, że spotkania z tego typu ludźmi, pełnymi zapału i dobrych pomysłów, z sukcesem przełożą się na przyjazne spojrzenie w kierunku Polski przez innych mieszkańców Starego Kontynentu.

Moderatorem konferencji był **Krzysztof Janowski**, kierownik projektu Animatorzy Wizerunku Polski w Europie.

Poznaj redakcję **POLONIA** NOWA

Chcemy naszym czytelnikom przedstawić członków redakcji Polonia Nowa. Osoby, które większość z Was zna tylko z podpisów pod tekstami w naszym kwartalniku. W każdym kolejnym numerze będziemy przedstawiać kolejną osobę, a zaczynamy od najświeższego narybku - SŁAWY SCHMELICH, którą serdecznie witamy w naszej redakcji.

POLONIA NOWA: *Może zaczniemy od tego jak się znalazłaś w Szwecji?*

SŁAWA: Do Szwecji przyjechałam w 1994 roku, z bratem i mamą, która wyszła za mąż za Polaka mieszkającego w Szwecji. Landskrona była pierwszym moim miejscem pobytu i to co mnie zaskoczyło wtedy w Szwecji to brak różnorodnych reklam przy drogach. Byłam wtedy bezpośrednio po maturze i oczywiście pierwszym krokiem była nauka szwedzkiego, czyli rok na SFI, (svenska för invandrare). Potem „nostryfikacja” polskiej matury, czyli nauka na Komvux żeby zaliczyć dwa przedmioty, angielski i szwedzki.

PN: *Miałaś już wtedy drogę otwartą na studia wyższe?*

S: Tak nie do końca. Potem musiałam jeszcze zaliczyć tzw. technisk basår, czyli rok przygotowawczy do studiów technicznych. Dopiero po tym dostałam się na 3-letnie studia w Malmö Högsolan, na kierunek Grafisk teknik i medieproduktion czyli technika graficzna i produkcja medialna. Po obronie pracy dyplomowej pt. Profilowanie firmy na rynku otrzymałam tytuł högskoleingenjör, czego polskim odpowiednikiem jest chyba technik inżynier.

PN: *Czyli z zawodu jesteś grafikiem, robiłaś już kilka ilustracji do naszej gazety do serii o świętach nietypowych, czy pracujesz w swoim zawodzie?*

S: Można powiedzieć, że poznawałam zawód od podszewki, bo

bezpośrednio po studiach zaczynałam jako drukarz i operator maszyny drukarskiej. Pracowałam także jako sprzedawca i prowadziłam filię drukarni w Malmö. Tam byłam tylko ja i drukarz. Teraz pracuję w drukarni jako technolog przygotowujący pliki do druku, od pomysłu do layoutu i gotowego produktu.

PN: *Masz bardzo nietypowe i bardzo ciekawe hobby. Kolekcjonujesz lalki Barbie i szyjesz dla nich ubrania. Skąd taki pomysł?*

S: Wiąże to się z moim dzieciństwem w Polsce w czasach komuny. Bardzo chciałam mieć lalkę Barbie, ale można ją było dostać jedynie w sklepach Pewexu albo w Baltonie, gdzie można było płacić tylko dolarami lub specjalnymi bonami towarowymi, a był to luksus trudno dostępny dla przeciętnego zjadacza chleba. Moja mama wiedziała jak bardzo pragnęłam mieć Barbie i mając 11 lat dostałam w prezencie lalkę, ale inną - Fleur. Mama mi powiedziała, że wybrała tę, bo jej się podobała buzia lalki.

Moją pierwszą Barbie kupiłam po kilku latach w Szwecji i powoli zaczęłam je zbierać i szyć dla nich ubranka. Potem przyszły na świat dzieci i lalki wylądowały w kartonie na strychu.

Kilka lat temu koleżanka zmobilizowała mnie, żeby wrócić do mojego hobby i kolekcja zaczęła się stopniowo powiększać. Nie jest ona tak obszerna jak innych kolekcjonerek, ale liczy ponad 100 lalek.

PN: *Jesteś także fotografem i robisz zdjęcia swoim lalkom przeważnie w przyrodzie lub na tle znanych budynków. Żeby zdjęcia były tak realistyczne i proporcjami dopasowane do wielkości lalek musisz chyba zniżyć się do poziomu lalek. Jak wygląda taka sesja fotograficzna?*

S: Żeby zrobić zdjęcie, które będzie wyglądało realistycznie, no cóż, muszę położyć się na ziemi i tak fotografować moje lalki, żeby uzyskać odpowiednią perspektywę i proporcje. Przechodnie często reagują ze zdziwieniem widząc mnie leżącą z aparatem fotograficznym. Jeden z przechodniów zrobił mi zdjęcie, które trafiło na Facebook i odezwały się gazety lokalne, które zrobiły reportaże na temat mojego hobby.

PN: *Miałaś już wtedy swoje konto na Instagramie i brałaś udział w międzynarodowym projekcie z przechodnią parą džinsów Barbie. Na czym polega ten projekt?*

S: Projekt „Traveling Doll Pants” czyli podróżujące spodnie lalki rozpoczął się w 2020 roku w Polsce. Polega on na tym, że ta miniaturowa para džinsów przekazywana jest do osób, które robią zdjęcia lalkom Barbie na całym świecie. W danym kraju zdjęcie robione jest właśnie w tych džinsach na tle charakterystycznych budowli w mieście zamieszkania fotografa. Dżinsy przesyłane są potem do kolejnego kraju. I tak zawitały do mnie, do Landskrony, a były już w wielu krajach, m.in. w Australii, Portugalii, Rosji, USA, Finlandii, Kanadzie, Japonii.

PN: *Szycie takich małych ubranek to nie lada wyzwanie, chyba nie można tego robić posługując się maszyną do szycia?*

S: A jednak tak. Szyję na maszynie i chociaż kupuję także dodatki w firmie Mattel, która produkuje Barbie, to mam zasadę, że na każdym zdjęciu minimum jedna część ubrań ma być mojej produkcji.

PN: *Dziękujemy za wywiad i jeszcze raz: witaj w naszej redakcji.*

S: Cieszę się, że mogłam dołączyć do grona redakcji.

Sława musi przyjąć taką pozycję fotografując Barbie, żeby efekt był taki jak na zdjęciu obok.

Zdjęcie do projektu „Travelling Doll Pants”. Barbie w dżinsach przechodnich na tle Cytadeli w Landskronie.

Tę kurtkę zimową Sława uszyła na wzór swojej własnej.

Deszcz nie straszny dla Barbie z parasolem i w kaloszach.

Barbie przed podróżą.

Przed kościołem Sofia Albertina w Landskronie.

Z wizytą w porcie jachtowym.

Barbie zaprasza do lektury kwartalnika Polonia Nowa.

Zdjęcia © Sława Schmelich - mydollyclothes

Lalki Sławy można podziwiać na jej koncie <https://www.instagram.com/mydollyclothes/>

Ostatnie wydarzenia w Zrzeszeniu

Święty Mikołaj nadal popularny wśród polskich dzieci w Szwecji

Kim był św. Mikołaj?

Mikołaj był biskupem w Myrze Licyjskiej, na terenie dzisiejszej Turcji. Ze względu na przypisywane biskupowi legendą uczynki został pierwowzorem postaci rozdającej prezenty dzieciom.

Mikołaj był jedynakiem i odziedziczył po rodzicach cały majątek. Mógł żyć w luksusie, ale wołał pomóc biednym i potrzebującym i to właśnie im rozdał swoje bogactwa. Jakie prezenty dostawały od niego dzieci? Najczęściej obdarowywano je chlebem, orzechami, pieniędzmi na słodycze i książkami, krzyżkami, świętymi obrazkami, tabliczkami, ptaszkami w klatce lub... różgą. Był człowiekiem dobrym, pobożnym, miłosiernym, dlatego mieszkańcy Miry wybrali go na swojego biskupa. Zasłynął jako cudotwórca, ratując żeglarzy i miasto od głodu. Odwagą i sprawiedliwością wykazał się ratując od śmierci niesłusznie skazanych urzędników cesarskich. Zmarł w podeszłym wieku, 6 grudnia i stąd pod tą datą jego imię znajduje się w kalendarzach (również szwedzkim). Jego relikwie od XI wieku po dzień dzisiejszy znajdują się we włoskim mieście Bari.

Ze świętym Mikołajem wiąże się wiele legend. Najbardziej znana głosi, że kiedy pewien człowiek sprzedał swoje trzy córki do domu publicznego, nie mając za co ich wyżywić, biskup wrzucił przez komin jego domu sakiewki z pieniędzmi. Te wpadły do pończoch i butów, które suszyły się przy kominku.

W XIII wieku pojawił się zwyczaj rozdawania w szkołach pod patronatem św. Mikołaja stypendiów i zapomóg. Co najmniej od XV w. istniał zwyczaj budowania „łódeczek św. Mikołaja”, w które Święty miał składać prezenty. Z czasem, w wielu krajach łódeczki zastąpiły buty i skarpety.

Polski Święty Mikołaj w Landskronie

Po dwóch latach pandemicznej przerwy, w niedzielę, 4 grudnia, w Folketshus w Landskronie zebrali się członkowie Polskiego Ogniska „Piast” na tradycyjnej uroczystości rozdawania dzieciom prezentów przez św. Mikołaja. Przybyło blisko 150 osób, w tym 48 dzieci w wieku 1-10 lat. To mikołajowe spotkanie w Landskronie ma 40-letnią tradycję. Pierwszy raz zostało zorganizowane przez nowego (wtedy) nauczyciela języka polskiego Tadeusza Pilata w grudniu 1992 roku i przyczyniło się do założenia polskiej organizacji w tym mieście. Przybyło tak wiele dzieci z rodzicami, że już w lutym 1993 roku nauczyciel (św. Mikołaj) wraz z proboszczem ks. *Krzysztofem Sollem* założyli Polski Związek „Piast” w Landskronie, w późniejszych latach przemianowany na Polskie Ognisko. Polacy w Landskronie swoją polonijną organizację zawdzięczają św. Mikołajowi.

Nasz prawdziwy polski św. Mikołaj występuje w tradycyjnym stroju biskupa, w przeciwieństwie do starego krasnala ubranego na czerwono, który w nieznajomych świętych krajach protestanckich na Zachodzie zastąpił tego bardzo dobrego biskupa.

Starsze pokolenie pamięta, że w Polsce Ludowej dominowały dwa trendy. Zakonnice organizowały przy parafiach imprezy ze świętym biskupem Mikołajem, a w oficjalnych imprezach organizowanych dla dzieci przez ówczesne władze występował stary krasnal w czerwonym stroju, zapożyczony od radzieckiego „Dziadka Mroza”. Ponieważ szwedzki „Tomte” za bardzo przy-

pominał nam radziecką postać, więc wybraliśmy tradycyjnego świętego biskupa Mikołaja. Trochę szkoda, że po przemianach, w dzisiejszej Polsce, stary krasnal wygrał z dobrym biskupem.

Tekst: TADEUSZ PILAT Zdjęcie: Weronika Pilat

Związek Polaków w Eskilstunie także kontynuował spotkania mikołajkowe ku uciechu dzieci, które w świątecznej atmosferze bawiły się i przyjmowały prezenty.

Zdjęcie: Татьяна Федик

Święty Mikołaj odwiedził członków „*Kwiaty Polskie*” oraz inne zaproszone dzieci. Był wspólny taniec poloneza, dekorowanie pierników, a Mikołaj przybył z prezentami dla wszystkich dzieci. Oko cieszyły dekoracje świąteczne, a domowe wypieki, podana z sercem kawa, pachnące pierniczki i rozgrzewający szwedzki glögg, sprawiły, iż wszyscy poczuli, że Boże Narodzenie jest tuż, tuż!

Zdjęcie: Hanna Rybak

Ostatnie wydarzenia w Zrzeszeniu

ZDJĘCIE

Ognisko „Kwiaty Polskie” w Malmö zaprezentowało pastorałkę na dorocznym bazarze Bożonarodzeniowym w Kościele Sankta Maria i Rosengård w Malmö. Poezją, tańcem i śpiewaniem tradycyjnych polskich kolęd, dzieci i młodzież umiliły czas zebrany gościom.

Zdjęcie: Anna Mirecka

POLONIA KOŁĘDOWAŁA W LANDSKRONIE

Ognisko „Piast” zorganizowało w styczniu w kościele p.w. św. Jana Chrzciciela w Landskronie spotkanie polonijne. Z racji okoliczności czasu jego tematem przewodnim było śpiewanie tradycyjnych kolęd w języku polskim przy akompaniamencie skrzypiec, a podanie kawy i czegoś słodkiego stało się także pretekstem do rozmów na bieżące tematy, głównie dotyczące codzienności tutejszej Polonii. Frekwencja dopisała, było bardzo sympatycznie i rodzinie, dlatego z niecierpliwością czekamy na pomysły kolejnych spotkań.

Jako ciekawostkę dodam iż w trakcie mszy św. poprzedzającej spotkanie mieliśmy okazję podziwiać niezwykłą szopkę Bożonarodzeniową misternej roboty, która chyba na wszystkich obecnych zrobiła duże wrażenie, gdyż ciężko było oderwać wzrok od wielości dopracowanych szczegółów.

Tekst: ANNA PARADOWSKA

Zdjęcie: Katarzyna Białożył

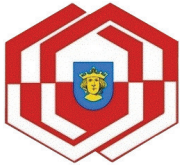

Zdjęcie: Teresa Sygnarek

Ostatnie wydarzenia w Zrzeszeniu

Choinka w Sztokholmie cieszy się niesłabnącą popularnością

PIASTOWIE
STOCKHOLM

Jak co roku, organizacje sztokholmskie Towarzystwo Polaków „Ogniwo” i Zespół Folklorystyczny „Piaśtowie” zorganizowały choinkę dla dzieci. Byli kołędnicy, muzyka, tańce wokół choinki i inne atrakcje.

Zdjęcie: Ewa Rivera

Charytatywna akcja

Klubu Przyjaciół Niepodległej w Malmö

W pierwszych tygodniach nowego roku Klub Przyjaciół Niepodległej w Malmö przeprowadził akcję charytatywną na rzecz potrzebującej, czteroosobowej rodziny z Ukrainy, która znalazła bezpieczne schronienie w Lund.

Pomoc polegała głównie na zbiórce rzeczy pierwszej potrzeby, takich jak odzież, obuwie, pościel, ręczniki, drobne artykuły wyposażenia domowego, chemia gospodarcza, czy żywność.

Trzeba przyznać, że w błyskawicznym tempie znów udało się uzyskać pomoc od ludzi dobrego serca i w ciągu zaledwie dwóch tygodni zapełniono całą powierzchnię bagażową auta typu kombi. Wszystko zostało następnie dostarczone potrzebującym wprost do ich nowego miejsca zamieszkania.

Wszystkim, którzy wzięli udział w akcji KPN w Malmö przekazuję serdeczne podziękowania.

Tekst i zdjęcie: ANNA PARADOWSKA

„Śledzik” to stała impreza Polonii w Eskilstunie na zakończenie karnawału

Jedynie okres pandemii nie pozwolił na „śledzikowe” spotkania, ale Związek Polaków w Eskilstunie, wierny swoim tradycjom, kontynuuje spotkania.

ŚLEDZIK
czyli OSTATKI

18 lutego 2023 godz. 18:00

OK Tor Orienteringsklubben

(Torshälla, Ektorpsvägen 16)

Zgodnie z tradycją prosimy o przyniesienie drobnych przekąsek oraz napojów na wspólny stół!

Czekać na Was będzie kawa i domowe ciasto ☺

Ostatnie wydarzenia w Zrzeszeniu

Tragedia ludzi głupich

Spektakl „Ich czworo” Gabrieli Zapolskiej, 4 grudnia 2022, w Kulturhuset Dieselverkstad w Sztokholmie

Po pandemicznej przerwie Polskie Towarzystwo Teatralne w Szwecji przedstawiło sztukę *Gabrieli Zapolskiej* „Ich czworo”. Jest to nieśmiertelna tragikomedie, której obrazoburczość wszak już tak nie bulwersuje jak to musiała robić na początku XX wieku, sztuka ma bowiem na karku sto piętnaście lat.

Tematem jest rozpad rodziny z powodu zdrady żony. Nic bardziej banalnego - zdrada żony czy męża to dzisiaj chleb powszedni. Ludzie po pewnym czasie bycia razem nie mogą ze sobą wytrzymać, a trawa jest zawsze zieleniejsza po drugiej stronie płotu. Kochanka czy kochanek będzie zawsze bardziej ekscytujący od żony czy męża tak dobrze znanego jak domowe kapcie. Do czasu, oczywiście. Kiedy lśniący nowością kochanek (czy kochanka) straci swój blask i przeobrazi się w zdeptane kapcie przyjdzie znużenie i rozczarowanie. Takie pary również często się rozchodzą. Od jazdy na tej ustawicznej karuzeli uczuć, pożądań, zmian partnerów i rozstań cierpią dzieci do czasu, aż dorosną i zaczną postępować jak niegdyś ich rodzice.

W roku 1907 kiedy to sztuka miała premierę we Lwowie, instytucja małżeństwa była nadal świętością, której nie należało szargać. Trzeba wszakże pamiętać, że na zdrady popełniane przez mężów patrzono przez palce i żony musiały je przełknąć, ale zdrada męża przez żonę to była nieomal zbrodnia. Kobieta winna była mężowi miłość i posłuszeństwo, mężczyzna natomiast nie był do tego zobowiązany w stosunku do swojej małżonki. Zapolska przedstawiła postać Żony jaką głupią, ponieważ tylko głupia kobieta mogła podcinać gałąź, na której sama siedzi: rozbijając małżeństwo zapewniając jej wysoką pozycję społeczną oraz utrzymanie. Tej zdrady nie usprawiedliwia miłość, Żona bowiem to nie jest tragiczna Anna Karenina ani równie tragiczna Emma Bovary, które szukają wielkiej miłości; to jest pusta, bezmyślna kokietka, którą napędza pożądanie i chęć przygód.

Bohaterowie tragedii okazali się mimowolnie komiczni i tu zespół pokazał swój kunszt; każdy z aktorów-amatorów z pasją wcielił się w graną przez siebie postać. Króluje rozwydżona, zakłamana lko szuka okazji, żeby dopiec swemu małżonkowi. Nudzi ją Mąż, profesor filozofii (niezastąpiony *Janusz Antolak*), który coraz częściej zamyka się w swoim gabinecie i zdecydowanie nie jest rozrywkowy. Żonie krew w żyłach krąży szybciej na widok macho-kochanka (jakby stworzony do tej roli *Sławomir Borkowski*). Kochanek jest „goły i wesoły”, ma długi i nie płaci czynszu za pokój wynajmowany od samotnej Wdowy (doskonała *Ewa Walewicz*), ale ten casanova ma w sobie to coś, co przyciąga kobiety. Lubi być „rozrywany”, podkochuje się w nim bowiem również Wdowa i mężczyzna syci tym swoje ego.

Sprytna Szwaczka, panna Mania (świetna *Beata Laszkowska*) widzi, co się święci i w lot chwytając okazję, żeby stać się niezbędną opuszczonemu Mężowi i zając puste miejsce przy jego boku. Liczy zapewne w przyszłości na małżeństwo (po unieważnieniu małżeństwa z Żoną), co byłoby dla niej niesłychanym awansem społecznym. Przerażone całą sytuacją, ciągle płaczące Dziecko (utalentowana *Angelika Fidor*) nie ma wpływu na bieg wydarzeń

Paulina Pacuszka i Sławomir Borkowski w sztuce „Ich czworo”.

– rodzina się rozpada. Oczywiście Kochanek nie chce brać odpowiedzialności finansowej za Żonę i tragedia staje się faktem. Kochanek jest równie próżny i powierzchowny jak Żona i pod tym względem pasują do siebie.

Plan dalszego życia jest równie idiotyczny jak oni sami – dwoje głupców w zjeździe po równi pochyłej. Sztuka jest na tyle znana i była tak często wystawiana, że nie muszę tu opisywać zakończenia. Reszta zespołu – Dorożkarz (*Marcin Dąbek*) i Służąca Zosia (*Helena Rusiecka*) sekundują dzielnie głównym bohaterom.

Scenografia *Ewy Nordin*, która również sztukę wyreżyserowała, była znakomita. Historia została przeniesiona w lata dwudzieste i meble, rekwizyty oraz kostiumy aktorów były z detalami starannie dopasowane do epoki. Na scenie znajduje się również choinka, ponieważ wypadki toczą się, jak na ironię, w okresie świąt Bożego Narodzenia, które powinny być spędzane w gronie kochającej się rodziny. Akcja rozgrywa się w świątecznej oprawie i przy świątecznej muzyce, która podkreśla dramatyczność sytuacji. Brzmia kolędy, polka lwowska a także „Give my regards to Broadway” Billa Murraya; Żona i Kochanek tańczą swój godowy taniec – „Anna polka” Jana Straussa syna. Polskie Towarzystwo teatralne w Szwecji kolejny raz udowodniło, że pasja góry przenosi i amatorzy (pod batutą wprawnego reżysera) potrafią zagrać jak profesjonalści. Tej realizacji nie powstydziłby się żaden teatr zawodowy.

Tekst: **DANA PLATTER** Zdjęcie: *Mieszko Tyszkiewicz*

Plany Zrzeszenia na 2023 rok

Realizacja naszych planów jest w znaczącej części uzależniona od tego czy nasze projekty, które przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” złożyliśmy do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (KPRM) zostaną zaakceptowane i otrzymają dofinansowanie.

Jednym z największych planowanych projektów są „Dni Polskie - Parada polskości” z okazji Dnia Polonii i Polaków za Granicą oraz oczywiście już po raz 6. z rzędu Biegi dla Niepodległej w 5 miastach.

Dni Polskie i parada polskości

Dni Polskie Zrzeszenie organizowało wiele razy, m.in. olbrzymie imprezy takie jak Dzień Polski z okazji wejścia Polski do Unii Europejskiej. Impreza w Folkets Park w Malmö przyciągnęła wtedy rekordową ilość uczestników, przeszło 20 tysięcy.

W tym roku planujemy imprezę zarówno dla Polonii, jak i pokazanie się wśród społeczeństwa szwedzkiego organizując paradę polskości w centrum Malmö i Sztokholmu.

Dla społeczeństwa szwedzkiego jest to pokazanie mniejszości etnicznej jaką są Polacy w Szwecji. Równocześnie jest to wkład Zrzeszenia Organizacji Polonijnych w Szwecji w kreowanie dobrego wizerunku Polski.

PROFORMART

Proformart ma już w planach zorganizowanie wystaw i wernisaży.

30/3- 20/4 malarstwo i fotografia w Åkersberga

5-22/9 malarstwo w Sztokholmie

26/9-6/10 rękodzieło artystyczne w Sztokholmie

Ciekawych impulsów dostarczą z pewnością planowane grupowe wizyty w muzeum Fotografiska, Nationalmuseum oraz w galerii sztuki Liljevachls.

Ognisko „Kwiaty Polskie” w Malmö

Jak co roku młodzież z Kwiatów Polskich pojedzie na obóz treningowy. Oprócz możliwości intensywnego trenowania jest to ważny aspekt integracyjny.

Czekamy na nowy spektakl

Na jesień tego roku Polskie Towarzystwo Teatralne przygotowuje spektakl „Ania z zielonego wzgórza”.

Zdjęcie: Krzysztof Maraniuk

Powstała nowa grupa w Ognisku „Kwiaty Polskie”

Nie tylko dzieci i młodzież mogą być odbiorcami działalności Kwiatów Polskich. Pomyślano także o dorosłych. I tak ruszyła nowa grupa, która spotykać się będzie w piątki o godz. 19-ej w ośrodku szkoleniowym Studieförbundet w Malmö.

Choreograf i prezes Ogniska *Maria Tatusch* obiecuje zarówno naukę różnych tańców, wspólne śpiewanie, jak i miłe spędzanie wolnego czasu.

Proszę śledzić informacje na Facebooku Kwiatów Polskich.

Zdjęcia: Beata Kierzek

Plany Zrzeszenia na 2023 rok

WSPANIAŁY WIECZÓR TYLKO DLA PAŃ!

Gwarancja wysmienitej zabawy to
DJ Janusz Szkwerek i Rafał Żyła
Jak zwykle - bufet i szampański nastrój
Taniec, zabawy i konkursy

Tę datę należy zapamiętać :-)

niedziela
12 listopada
godz. 14.00

MALMÖ
GÖTEBORG
ESKILSTUNA
SZTOKHOLM
KARLSHAMN

**MEDAL i UPOMINEK
niespodzianka**
dla każdego uczestnika!

Nagrody: STATUETKI
dla zdobywców trzech
pierwszych miejsc
dla dorosłych i dla dzieci

Po biegu zapraszamy na
spotkanie polonijne

Jubileusz J.K.M. Króla Szwecji - 50 lat na tronie

Under 2023 firas H.M. Konungens

50 år på tronen

W ramach obchodów 50. rocznicy objęcia tronu przez J.K.M. Króla Karola XVI Gustawa, para królewska odwiedzi w tym roku 21 województw.

Gospodarzami wizyt będą wojewodowie, a programy obejmować będą między innymi wydarzenia publiczne, podczas których Król i Królowa będą mieli okazję spotkać się z mieszkańcami danego województwa.

Som en del av firandet av H.M. Konungens 50-årsjubileum på tronen besöker Kungen och Drottningen Sveriges 21 län under 2023.

Länsbesöken äger rum i residensstäderna och landshövdingarna står som värdar. Programmen kommer bland annat att innehålla publika evenemang under vilka Kungen och Drottningen ges möjlighet att möta länens invånare.

Daty wizyt pary królewskiej / Länsbesöken äger rum följande datum:

9 februari, Nyköping	25 maj, Linköping
16 februari, Jönköping	31 maj, Växjö
23 februari, Gävle	4 juni, Göteborg
2 mars, Härnösand	14 juni, Visby
9 mars, Västerås	20 juni, Malmö
30 mars, Luleå	22 juni, Stockholm
3 april, Östersund	17 augusti, Falun
20 april, Karlskrona	24 augusti, Halmstad
27 april, Uppsala	31 augusti, Umeå
12 maj, Örebro	7 september, Karlstad
16 maj, Kalmar	

Akcja WOŚP w Malmö

W ostatnią niedzielę stycznia po raz czwarty z rzędu odbył się w Malmö Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Jak zawsze dzięki ciężkiej pracy wolontariuszy mogliśmy liczyć na gorące przyjęcie oraz obecność gwiazd m.in *Mai Sablewskiej*, *Pawła Stasiaka* czy *Kasi Łaskiej*, którzy zaszczylili to wydarzenie swoją obecnością. W Limhamn Folkets Hus czekała na nas moc atrakcji w postaci występów scenicznych, licytacji ogromu fantów przekazanych przez darczyńców, czy też loterii. Była także dobra muzyka, ciekawe rozmowy, kącik rozrywek dla najmłodszych i ogrom pysznych ciast, tak więc zapewniono dobrą zabawę zarówno dorosłym jak i dzieciom. Gdy oddajemy numer do druku nie znamy jeszcze wyniku ostatecznie zebranej kwoty, ale wiemy, że został pobity kolejny rekord. Konkretnie informacje znajdziecie na fb stronie WOŚP w Malmö.

Tekst i zdjęcie: ANNA PARADOWSKA

Yacht Klub Polonia Skandynawia w towarzystwie Mai Sablewskiej.

Zbliża się Wielkanoc

Na świecie istnieje wiele różnych zwyczajów i tradycji wielkanocnych, o których większość z nas nie ma pojęcia.

Szwedzkie Wiedźmy

Jedna z najdziwniejszych tradycji w Szwecji oraz części Finlandii, odbywa się w Wielki Czwartek lub w Wielką Sobotę. Dziewczynki i chłopcy w wieku 7-12 lat zakładają długie spódnice oraz kolorowe chusty na głowę i chodzą od drzwi do drzwi, zbierając do miedzianego garnuszka różne smakołyki. Tradycja ta pochodzi od starych wierzeń, że w Wielki Czwartek wszystkie wiedźmy lecą w góry na spotkanie z Diabłem. Aby je odstraszyć i uniemożliwić im powrót Szwedzi palą ogniska, puszczają fajerwerki i petardy, aż do Niedzieli Wielkanocnej.

Wielkanocne kryminały w Norwegii

Wielkanocne kryminały czyli „Påskekrim” są prawdziwym norweskim fenomenem. W Norwegii tradycją wielkanocną jest ... rozwiązywanie kryminałów! Przed Wielkanocą wydawane są serie książek znane pod nazwą „Påskekrimmen” (czyli Wielkanocne kryminały), aby ludzie mogli je przeczytać i podczas świąt rozwiązać zagadkę. Kryminały oraz seriale detektywistyczne puszczane są na okrągło na wszystkich kanałach TV. Nawet na kartonikach z mlekiem zamieszczane są kryminalne komiksy!

Parady wielkanocne w USA

Istnieje stary przesąd, który mówi, że noszenie w czasie Wielkanocy nowych ubrań przyniesie szczęście, aż do końca roku. Począwszy od połowy 1800 roku, Nowojorczycy wyższych klas po wyjściu z kościołów znajdujących się wzdłuż Piątej Alei paradowali i pokazywali wszem i wobec swoje piękne stroje. Z początku parady te były bardzo elitarne, zaś dziś (Fifth Avenue Easter Parade) są bardziej luźne i dostępne dla wszystkich.

W Wielki Piątek w USA i w Anglii jadane są tradycyjne, gorące bułeczki z lukrowym krzyżem. Doprawiane są przyprawami oraz suszonymi owocami, a krzyżyk przypomina wiernym o cierpieniu Jezusa.

Fasika, czyli jak świętuje się w Etiopii

Etiopski Kościół Ortodoksyjny obchodzi Wielkanoc w pierwszą niedzielę po pełni Księżyca po 21 marca. Poprzedzający te święta, wegański post trwa tutaj aż 55 dni. W Wielki Piątek wierni przychodzą do kościoła i upadają oraz podnoszą się aż 101 razy. Najważniejsza uroczystość ma miejsce w Wielką Sobotę, na którą wszyscy ubierają się na biało. Zaczyna się ona o północy i trwa do 3 nad ranem następnego dnia. W Wielką Niedzielę Etiopczycy zasiadają do stołu, jedzą pierwszy raz od 2 miesięcy mięso oraz obdarowują się prezentami.

Kolorowe latawce na Bermudach

Wielki Piątek jest na Bermudach dniem, podczas którego niebo wypełniają kolorowe latawce wykonane z patyków i bibuły demonstrujące wniebowstąpienia Chrystusa do nieba.

Siuda Baba i Walatka mało znane staropolskie zwyczaje

Mężczyzna umazany sadzą i przebrany w damskie łańchmany, z długimi koralami z kasztanów lub ziemniaków, z wielkim koszem na plecach, w rękę trzymając krzyż i bat puka od domu do domu, w towarzystwie Cygana i kilku chłopaków ubranych w stroje krakowskie. Prosi o datki, a gdy znajdzie pannę na wydaniu, smaruje ją sadzą. Ma to gwarantować zdrowie i urodę, a także szybkie znalezienie kawalera.

To jest właśnie Siuda Baba. Zwyczaj ten, kiedyś popularny w całej Polsce, dzisiaj kultywowany jest już w niewielu miejscach. Jednym z nich jest Małopolska i Wieliczka.

Walatka to bitwa na jajka. Nie chodzi jednak o obrzucanie się jajkami. Na dużym stole po dwóch jego końcach ustawiają się zawodnicy. Mają w rękę 1 jajko. Ich zadaniem jest potoczyć je po stole w taki sposób by nie zderzyło się z żadnym innym puszczone w tym czasie jajkiem. Rzecz jasna, nie może również spaść z blatu. Zwycięzcą zostaje ten uczestnik, którego jajko się nie rozbije ani nie pęknie. Zadanie wydaje się proste, jednak każdy, kto próbował mówi, że nie jest tak łatwo. Dobra zabawa gwarantowana.

Śmigus i Dyngus - skąd ta nazwa?

Śmigusem przed laty było nazywane symboliczne smaganie witałkami wierzbowymi po nogach oraz oblewanie ich zimną wodą. Nie chodzi tu więc o dotkliwe zranienie, a raczej o muśnięcie. Całość miała nawiązywać bezpośrednio do wiosennego oczyszczenia i obudzenia organizmu po zimowym śnie.

Dyngus oznaczał wykupienie od oblewania. Tym samym, jeżeli panna nie chciała być mokra, musiała przygotować specjalny podarek w postaci pisanki czy słodczy ze świątecznego stołu. Obecnie lany poniedziałek nieodzownie domyka czas Świąt Wielkanocnych i jest popularny zarówno w miastach jak i na wsiach, choć szczególnie różni się zależnie od regionu.

O bajecznie kolorowych pisankach, drapankach, zajacu wielkanocnym, szukaniu jajek w ogrodzie przypominać nie trzeba, bo wszyscy to znają i praktykują we wszystkich regionach Polski i wielu krajach na świecie.

Tekst: DANUTA ZASADA

Tłusty dzień w roku

W Szwecji odpowiednikiem polskiego tłustego czwartku jest Fettisdagen czyli tłusty dzień. Fettisdagen przypada na dzień przed Wielkim Postem. W tym roku jest to 21 lutego. Jest to dzień, w którym trzeba najeść się na zapas (za moment będzie post) – stąd nazwa „tłusty dzień”. W Szwecji (i nie tylko) wiele lat temu powstała tradycja jedzenia specjalnych bułeczek.

Mąka pszenna, z której piecze się semle, doprawiona jest kardamonem. Bułka wypełniona jest słodką masą migdałową. Bułeczka jest przecięta i pod czapeczką umieszczona jest duża porcja bitej śmietany. Całość posypuje się cukrem pudrem. Jest to istna bomba kaloryczna, którą nie każdy jest w stanie w całości przełknąć. Semla, tak jak polskie pączki, ma swoich fanów i antyfanów. Jedni ją uwielbiają. Inni zmuszają się do zjedzenia semli – bo to tradycja.

Nazwa semla wzięła się od łacińskiego słowa „simila”, które oznacza mąkę pszenną. Zwyczaj zjadania bułki pszennej powstał w Szwecji jeszcze w średniowieczu. Prawdopodobnie bułeczkowa tradycja do Szwecji przywędrowała z Niemiec. Pierwotnie była to bułka ze smalcem (stąd nazwa tłusty). Z czasem kiedy migdały stały się bardziej dostępne, smalec zastąpiono masą migdałową. W XIX wieku do semli dodano bitą śmietanę. Obecnie oprócz tej tradycyjnej semli można kupić semlę z kremem waniliowym albo nutellą. Jest też semla wiedeńska z ciasta przypominającego ciasto francuskie. Prinsessemla to semla z marcepanem, a muffla to semla muffinowa. Są wersje semli bez laktozy i glutenu. Jeżeli ktoś ma ochotę to może kupić tort semlowy czyli semmeltårta. Jednym ze sposobów serwowania semli jest podanie jej zanurzonej w gorącym mleku.

Szwedzi w tłusty dzień podobno zjadają ponad 40 milionów semli.

Przepis na tradycyjną semlę:

Składniki:

Ciasto: • 20 g drożdży • 200 g mleka • 350 g mąki pszennej • 80 g masła • 70 g cukru • 10 g mielonego kardamonu • 60 g jajek (ok. 1,5 jajka) • szczypta soli

Nadzienie: • 200 g płatków migdałowych • 80 g cukru • 100 g cukru pudru • 20 g śmietany kremówki • szczypta kardamonu

Bitą śmietanę: • 500 g kremówki • 35 g cukru

Przygotowanie: Drożdże kruszymy, część cukru, odrobinę podgrzanego do ok. 40 stopni C mleka. Wszystko mieszamy. Następnie dodajemy resztę cukru, mąkę, jajka, kardamon i resztę mleka. Składników nie mieszamy. Ciasto odstawiamy do wyrośnięcia. Kiedy rozczyzn jest gotowy, ręcznie wyrabiamy ciasto drożdżowe. Na koniec dodajemy masło. Ciasto po wyrobieniu oprószamy odrobiną mąki i odstawiamy w ciepłe miejsce. Podrośnięte ciasto dzielimy na 6 kawałków. Z każdego kawałka formujemy bułeczkę. Bułeczki układamy na blasze wyłożonej pergaminem. Oprószamy je mąką i odstawiamy do wyrośnięcia. Wyrośnięte bułki smarujemy roztrzepanym jajkiem i pieczemy w 200 stopniach C przez ok. 10-15 minut, tak żeby były złociste z zewnątrz. Płatki migdałowe wrzucamy do melaksery, następnie dodajemy cukier, śmietanę kremówkę, szczyptę kardamonu. Wszystko razem mieszamy. Następnie dodajemy cukier puder

i wyrabiamy na jednolitą masę. Osobno robimy bitą śmietanę. Ostudzonym bułkom skrajamy wierzchy i wybieramy ze środka miąższ. W wydrążony otwór nakładamy masę migdałową. Nafaszerowane masą bułeczki przykrywamy warstwą bitej śmietany i nakładamy ściętą wcześniej „czapeczkę”. Bułeczkę obsypujemy cukrem pudrem.

Tekst i zdjęcie: AGNIESZKA WIĘCKOWSKA

Co świętować? czyli o Kalendarzu Świąt Nietypowych

Czwarty, a zarazem jak nazwa wskazuje, ostatni kwartał poświęcimy na wyłuskanie perełek wśród mniej powszechnych świąt, które znajdziemy w tym niezwykłym kalendarzu. Jedne są bardziej inne mniej poważne i na tych drugich się skupimy, bo w życiu powinna gościć równowaga, a jak sami wiemy - codzienność bywa wystarczająco szara, więc dobrze dosypać do niej trochę koloru.

W marcu jak w garncu...

Marzec zaczynamy od trzeciego, który jest Międzynarodowym Dniem Pisarzy, a także Dniem Docenienia Pracownika. Poświętuję sobie z okazji tego pierwszego, bo czyż redaktor nie jest pisarzem w pewnym sensie? Piąty marca to Dzień Teściowej oraz Dzień Dentysty - niech każdy sam wybierze właściwy dla siebie próg bólu... Siódmego mamy Dzień Płatków Śniadaniowych, a dziewiątego - Dzień Barbie. Dziesiąty marca obchodzę... szerokim łukiem, bo to Dzień Mężczyzn, a dla mnie jedyne słuszne ich święto przypada na ostatni dzień września, czyli w Dzień Chłopaka. Może też dlatego dziesiątego właśnie poświętuję inną okazję, a mianowicie Dzień Całowania w Czoło - w końcu pocałunków nigdy za wiele... Trzynasty może być miłym urozmaiceniem codzienności, bo to Światowy Dzień Drzemki w Pracy. Osiemnastego przypada Europejski Dzień Mózgu, a dwa dni później Międzynarodowy Dzień Szczęścia - czy Wy też odnosicie wrażenie, że te dwa święta są ze sobą w pewien sposób powiązane? Dwudziesty piąty i dwudziesty szósty to kolejno następujące po sobie dni związane z pożywieniem i ja obstawiam dzień pierwszy, czyli gofrowy, a komu szpinak z dnia drugiego, temu na zdrowie. Marzec zakończymy już na dwudziestym ósmym, który jest Międzynarodowym Dniem bez Kłamstwa, tak więc bądźcie grzeczni - pościemniacie na początku przyszłego miesiąca.

Kwiecień - plecień...

Oprócz tradycyjnego Prima Aprilis kolejny miesiąc wita nas także Międzynarodowym Dniem Walki na Poduszki - jakie to miłe połączenie i przyjemny wstęp do kwietnia... Piątego obchodzimy Dzień Grzeczności za Kierownicą i to chyba jest ten moment w roku, gdy powinnam wyłącznie spacerować. Dziewiątego kwietnia obchodzimy Międzynarodowy Dzień Jednorożca - nie wiem jak go obchodzić prawdę mówiąc, dużo łatwiej mi będzie jedenastego, bo wtedy wypada Dzień Radia, a radyjko kochane to przecież sama radość. Dwunastego jest czas podnoszenia poziomu endorfin, bo to Dzień Czekolady oraz Dzień Chomika i jak dla mnie obie okazje są niezwykle przyjemnymi w odbiorze. Tego dnia obchodzicie też (no ja niekoniecznie) Dzień Czystych Okien. Za to już Dzień Patrzenia się w Niebo (14.04) może być całkiem urokliwym. Natomiast problemem może być piętnasty kwietnia, bo to przypadający akurat w sobotę Światowy Dzień Trzeźwości! Kto wie, może to właśnie z tej okazji tego samego dnia przypada Dzień Doceniania Męża oraz Światowy Dzień Cyrku? Interpretujcie dowolnie... Dziewiętnastego jest Dzień Czosnku, który powinno się określić także mianem Dnia bez Pocałunku. Europejski Dzień Śniadania wypada dwudziestego czwartego, więc z tej okazji można je pocelebrować ciut dłużej niż zazwyczaj. Dwudziesty dziewiąty jest Międzynarodowym Dniem Tańca (i Dniem Zięcia), a trzydziesty Międzynarodowym Dniem Jazzu, więc w maj możemy wejść tanecznym krokiem...

Maj bogaty sieje kwiaty...

A to tylko jeden z powodów dla których kochamy ten piękny miesiąc. Jakby przepowiadająco pierwszego maja obchodzimy Święto Konwalii i nic dziwnego, bo to chyba pierwsze majowe (poza majówką) skojarzenie. Drugi to święto, które celebrować od dziesięciu lat, gdyż jest to Dzień Polonii i Polaków za Granicą. Czwartego natomiast przypada Światowy Dzień Hasła - też już zgrzytacie zębami na wzmiankę? W obecnych czasach dla wielu hasła są przekleństwem w każdej sytuacji, gdy trzeba się zalogować tu, czy tam. Szósty to Międzynarodowy Dzień bez Diety - pewnie jeden z ulubionych dni roku. Dzień Zołzy wypada dziesiątego i aż się prosi o świętowanie. Natomiast dziewiętnastego obchodzimy trzy święta i już sobie obmyśliłam niezły plan: z racji Dnia Dojazdu Rowerem do Pracy, zostawiam auto w cudzych rękach, gdyż jest to Dzień Mycia Samochodów, ale też Dzień Dobrych Uczynków, więc dam komuś możliwość poświętować. Dwudziestego można wręczyć teściowi flaszkę dobrej whisky, bo zarówno on jak i ten szlachetny trunek obchodzą tego dnia swoje święto. Dwudziesty pierwszy to też takie dwa w jednym, bo Międzynarodowy Dzień Herbaty jest również Dniem Odnawiania Znajomości - dobrze to zrobić nad filiżanką choćby aromatycznej Earl Grey z kropelką mleka. Dzień Piwowara, Ręcznika oraz Królowny wypada dwudziestego piątego, mamy więc niezły wybór jeśli chodzi o celebrowanie któregoś z tych "świąt", aczkolwiek ja wstrzymam się do dnia kolejnego, który jest Europejskim Dniem Sąsiada i kolejny już rok z radością złożę życzenia własnym. Miesiąc zakończymy Dniem bez Tytoniu (31.05) i może niech on będzie dobrym wstępem nie tylko do czerwca, ale też do pożegnania z tym zgubnym nałogiem.

My tymczasem żegnamy się na stałe z Kalendarzem Świąt Nietypowych - spotkamy się zapewne przy innym dostarczającym rozrywki temacie. Ślawie natomiast serdeczne dzięki za piękne ilustracje, którymi ozdobiła nasz kalendarz w ciągu minionego roku - niech będą dobrym początkiem dalszej współpracy z naszymi kwartalnikami.

Tekst ANNA PARADOWSKA
Ilustracja SEAWA SCHMELICH

Ring 040- 23 55 44

TANDVÅRD+ RÖNNEHOLMS

TWÓJ DENTYSTA W MALMÖ
DIN TANDLÄKARE I MALMÖ

Östra Rönneholmsvägen 26, 211 47 MALMÖ www.ronneholmstandvard.se

Dzięki naszym **pakietom** pozostaniesz w stałej łączności

Zawiera roaming w UE

LycaMobile.se

Lyca Smart XXL

+15GB w następnym miesiącu

15GB

Nielimitowane rozmowy & SMS w Szwecji

500 Minut do Polski oraz 44 krajów¹

199Kr

30 dni

Włącz kodem
*139*46399#

Jak zacząć z Lyca Mobile?

Wejdź na lycaMobile.se
Odkryj nasze ekskluzywne oferty i kup je online.

Zapytaj w sklepie
Kupuj pakiety i doładowania w sklepie i kioskach.
Zwracaj uwagę na nasze logo w punkcie sprzedaży.

Użyj kodu aktywacyjnego
Wybierz właściwy kod aktywacyjny.
Upewnij się, że posiadasz środki na koncie.

Lyca
Mobile

¹Aby dowiedzieć się więcej o warunkach oferty wejdź na naszą stronę LycaMobile.se

Linkes BilService

auktoriserad verkstad

Podczas
naprawy
samochód
zastępczy
GRATIS

Dla wygody Klienta -
oferujemy zabranie auta
na roczny przegląd
techniczny!

- **Podstawowy serwis od 1.700:-**
4 l oleju, filtr oleju, filtr powietrza i 20 punktów kontroli
- **Serwis klimatyzacji 1.100 :-**
łącznie z napełnieniem
- **Serwis hamulców - płyn hamulcowy 750:-**
co 24 miesiąc niezależnie od przejechanych km
- **Wymiana rozrządu od 2.995:-**

- Zawsze oryginalne części
- Gratisowy transport w odl. 20 km od warsztatu
- Fachowa obsługa po polsku

Kvarngatan 20, ARLÖV

040 43 42 65 0735 84 33 74

pon - piątek 9 - 17, sobota 10 - 13

www.linkesbilservice.com

ED
EDWARDS
BILSERVICE

SERWISUJĄC AUTO U NAS OTRZYMUJESZ
DARMOWY ASSISTANS NA ROK NA
TERENIE CAŁEJ SZWECJI

➤ KLIMATYZACJA

➤ DIAGNOSTYKĘ

➤ NAPRAWY

➤ WYMIANY OPON I WYWAŻENIE

Warsztat : 0704 67 23 59 | Email : verkstad@edwardsbilservice.se

Håltegelvägen 5, 238 39 Oxie, Sweden